

Bibliotekarz

P 3

1973

ROK XL
WARSZAWA

CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY

TREŚĆ	Str.
M. I. Rudomino. 50-lecie Wszechzwiązkowej Państwowej Biblioteki Piśmiennictwa Zagranicznego (tłum. J. Ankudowicz)	65
J. Daszkowski. Weryfikacja opisu bibliograficznego	73
D. Śleziona. Z działalności Biblioteki Naukowej Głównego Instytutu Górnicwa w Katowicach	79
Spotkanie redaktorów czasopism bibliotekarskich krajów socjalistycznych w Sofii (J. Kołodziejska)	82
Wystawa twórczości artystycznej Jana Marcina Szancera w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego (A. Michalewska, Z. Wilińska)	83
Nasi czytelnicy piszą...	
Nasi przyjaciele obradowali w Toruniu (J. Podgóreczny)	85
Felieton bibliograficzny	
Notatki z Sympozjum bibliofilskiego pierwszego (Współautorzy)	85
Przegląd piśmiennictwa	
Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie (eLBe)	87
Stanisław Czernik (Kuna M.: Stanisław Czernik. Życie i twórczość. Bibliografia. Ostrzeszów 1972. Rec. J. Przygodzka)	89
Monografia bibliotekarstwa wiejskiego w Poznańskim (Szkutnik Z.: Grodzkie biblioteki publiczne w Poznańskim 1960-1970. Warszawa-Poznań 1972. Rec. A. Danecka)	90
Kronika krajowa i zagraniczna (L. B.)	92
Z żałobnej karty	
Daniela Jeleniowa (Zespół Działu Instrukcyjno-Metodycznego WiMBP w Lublinie)	94
Przepisy prawne (TeZar)	94

СОДЕРЖАНИЕ	
— 50 лет Всесоюзной Библиотеки Иностранной Литературы	65
— Проверка библиографического описания	73
— Из деятельности Научной Библиотеки Гловного Института Горнопромышленности в городе Катовице	79
Обзор литературы	
Проблемы библиотек и чтения в печати	87
Внутренняя и зарубежная хроника	92
Законодательство	94

CONTENTS	
— 50th Anniversary of the Soviet Union's State Library of the Foreign Literature	65
— The verification of the bibliography description	73
— From the activity of the Science Library of the Main Institute of Mining in Katowice	79
Reviews of books and articles	
Problems of libraries and reading in the press	87
Domestic and foreign chronicle	92
Legal regulations	94

REDAGUJE KOMITET: T. Bruszewski, St. Jeżyński, H. Kamińska, J. Kołodziejska (redaktor), J. Maj (sekretarz redakcji), K. Podhorski, D. Ostaszewska, A. Sitarska.

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

Nr 3

WARSZAWA

ROK XL

MARGARITA I. RUDOMINO

Dyrektor Wszechzwiązkowej
Państwowej Biblioteki
Piśmiennictwa Zagranicznego
Moskwa

50-LECIE WSZECZWIĄZKOWEJ PAŃSTWOWEJ BIBLIOTEKI PIŚMIENICTWA ZAGRANICZNEGO

Wszechzwiązkowa Państwowa Biblioteka Piśmiennictwa Zagranicznego, obchodząca obecnie pięćdziesięciolecie swej działalności, stała się w latach władzy radzieckiej jedną z największych bibliotek w Związku Radzieckim. Zgromadzono tu ponad czteromilionowy księgozbiór w 132 językach Zachodu i Wschodu.

Od 1967 r. Biblioteka funkcjonuje w specjalnie na jej użytek wzniesionym budynku usytuowanym między ulicą Uljanowską a wybrzeżem Jauzy, w pobliżu jej ujścia do rzeki Moskwy. Stojąc obecnie przed tym pałacem książki, my — starsi pracownicy Biblioteki, a wśród nich i pisząca te słowa, której życie przez pół wieku było nierozłącznie związane z Biblioteką — wracamy myślami do dalekiej i bliższej przeszłości.

* * *

Biblioteka narodziła się w 1921 r., a podwoje swoje otwarła dla pierwszych czytelników na wiosnę 1922 r. Był to okres, gdy kraj przeżywał wielkie trudności lecząc ciężkie rany zadane w czasie wojny światowej, podczas walk z interwentami i w czasie wojny domowej, której echa wówczas jeszcze nie umilkły. Sam fakt utworzenia Biblioteki Piśmiennictwa Zagranicznego już w pierwszych latach władzy radzieckiej jest jednym z wymownych świadectw tego, że problem oświaty, problem zaspokojenia duchowych potrzeb społeczeństwa i był równie aktualny jak zagadnienie odbudowy i rozwoju przemysłu i gospodarki wiejskiej.

Powstała w jednym z lokali na piątym piętrze mieszkalnego domu na rogu dwóch spokojnych zaułków Arbatu w Moskwie, gdy cały księgozbiór mieścił się w kilku niewielkich bibliotecznych szafach, Biblioteka Neofilologiczna (bo tak ją wówczas nazywano) w miarę wzrostu księgozbioru i liczby czytelników zmieniała siedzibę, otrzymując za każdym razem do dyspozycji pomieszczenie bardziej pojemne, które zresztą i tak wkrótce okazywało się za ciasne: od 1924 do 1930 roku Biblioteka zajmowała kilka pokoi przeznaczonych dla niej w budynku Muzeum Historycznego na Placu Czerwonym; od 1930 roku mieściła się w budynku byłej cerkwi przy Stolesznikowskim zaułku w centralnej części Moskwy, później w domu przy zaułku Łopuchińskim; od 1949 do 1966 roku

w dwupiętrowym domu przy ulicy Razina (budynek przy Stolesznikowskim nadal należał do Biblioteki i pełnił rolę magazynu głównego, w nim też mieściły się niektóre oddziały). Oprócz tego w miarę wzrostu księgozbioru, a rósł on nieprzerwanie głównie dzięki aktywnemu poparciu organów władzy radzieckiej — Biblioteka otrzymywała lokale pomocnicze w prawie 10 różnych punktach miasta.

Na wszystkich etapach swego życia i działalności Biblioteka pełniła złożone funkcje odpowiadające podstawowym zadaniom, jakie Partia Leninowska stawiała przed narodem. Biblioteka odegrała wielką rolę w upowszechnianiu znajomości języków obcych, w odpowiedzi na hasło rzucone przez partię na początku lat trzydziestych: „Języki obce w masę!”; temu też służyły organizowane przez Bibliotekę kursy, seminaria, kółka, gabinet lingwafoniczny. Z tych form korzystały tysiące osób. Pierwsza w Związku Radzieckim specjalistyczna wyższa uczelnia w dziedzinie nauczania języków obcych — Moskiewski Instytut Pedagogiczny Języków Obcych (obecnie im. Maurice Thoreza) — był utworzony w oparciu o zorganizowane przez Bibliotekę już w roku 1926 Wyższe Kursy Języków Obcych. Przez te kursy w ciągu 3-4 lat przewinęło się kilkuset pedagogów i tłumaczy. Niemalą rolę w swoim czasie odegrały również i filie Biblioteki otwarte w wielu znaczniejszych fabrykach i przedsiębiorstwach, przede wszystkim w Moskwie. W latach II wojny światowej Biblioteka okazała wydatną pomoc instytucjom wojskowym przy roszafrowywaniu zdobytych dokumentów, pomagała tłumaczom wojskowym w przyswojeniu specjalnej terminologii, wykonała olbrzymią pracę w demaskowaniu faszystowskiej ideologii, w propagowaniu antyfaszystowskiej literatury.

W okresie powojennym, na mocy Uchwały Rządu z 1 marca 1948 r. Biblioteka została uznana jako Wszechzwiązkowa, jako centralna księgownica gromadząca literaturę obcą w zakresie nauk przyrodniczych, społeczno-politycznych, filologii i sztuki. W tym czasie również rozpoczęto twórczą pracę nad udostępnieniem zawartości nowych nabytków druków zwartych i periodyków, przygotowując i wydając drukiem przeglądy bibliograficzne, katalogi, biuletyny, karty adnotowane dotyczące różnych problemów nauk humanistycznych i przyrodniczych. Wydano szereg kapitalnych przewodników bibliograficznych („Szekspir”, „Heine”, „Mérimee”, „Balzac”, „Dickens”, „Podstawowe utwory obcej literatury pięknej”, „Języki świata”).

Zgodnie ze wspomnianą Uchwałą Rządu, Biblioteka udzielała pomocy metodycznej tym bibliotekom w kraju, które dysponowały zbiorami literatury obcej.

Szeroko rozwinęła się działalność Lektorium — swego rodzaju międzynarodowego klubu. Do granic możliwości zapełniała się sala Lektorium w gmachu na ulicy Razina, gdy w gościnę do czytelników Biblioteki przyjeżdżali z zagranicy sławniejsi działacze kultury i ludzie pióra, tacy jak Richard Aldington, Robert Frost, Rafael Alberti, Maria Pujmanowa, Heinrich Böll, Pablo Neruda, William Dubois — a poprzednio jeszcze Henri Barbusse, Johannes Becher, Martin Andersen Nexö, Jean R. Bloch. Częstymi gośćmi czytelniczego audytorium a zarazem przyjaciółmi Biblioteki byli sławni przedstawiciele literatury radzieckiej — Aleksander Fadiejew, Kornel Czukowski, Samuel Marszak, Ilia Erenburg, mistrzowie artystycznego przekładu — Iwan Kaszkin, Borys Grifcow, Michał Łozinskij, Owadij Sawicz, Wiktor Keljin i wielu innych.

Ważnym wydarzeniem w życiu Biblioteki w końcu lat pięćdziesiątych było utworzenie oddziału literatury wschodniej, w którym księgozbiór skompletowany został przez specjalistów orientalistów.

Cała ta działalność Biblioteki, której płaszczyzny zostały tu zaledwie zarysowane, rozszerzyła swe granice i zmieniła skalę w związku z przejściem, na początku 1967 r., do specjalnie na użytek biblioteki wzniesionego gmachu przy ulicy Uljanowskiej nr 1.

Przytoczę obecnie kilka podstawowych danych, charakteryzujących nową siedzibę. Łączna kubatura budynku — 96 tys. m³, ogólna powierzchnia 24 tys. m². W gmachu znajduje się czternaście, wyposażonych z maksymalną troską o wygodę czytelników, sal czytelnianych i przeznaczonych dla nauki: humanistyczna, nauk przyrodniczych, ogólna, sala literatury krajów Azji i Afryki, konsultacyjna, informacyjno-bibliograficzna, profesorska, gabinet-muzeum literatury antyfaszystowskiego ruchu oporu, sala literatury o sztuce, sala nabytków, gabinet bibliotekoznawstwa zagranicznego i inne; ponadto dwie sale konferencyjne: na 350 miejsc (ze stałą aparaturą projekcyjną) i na 70-80 miejsc; ponad 70 pracowni, laboratorium, drukarnia, obszerne sale wystawowe, miejsca wydawania książek, westybule na wszystkich piętrach.

Do głównego czteropiętrowego gmachu ściśle przylega siedmiopiętrowy „magazynowiec” z 16 poziomami metalowych półek o łącznej długości ponad 90 kilometrów.

Około 2 tysięcy osób — pracowników nauki, działaczy kultury, sztuki, dziennikarzy, pedagogów, tłumaczy i studentów — codziennie zapełnia czytelnie i sale Biblioteki. Setki osób uczestniczą w masowych imprezach (odczyty, wieczory, konferencje czytelnicze, projekcje filmowe). W 1971 r. ogólna liczba zarejestrowanych czytelników (wraz z tymi, którym wypożyczono książki do domu) wyniosła 60 tys.; liczba odwiedzin — 570 tys.; liczba wypożyczeń — 2,5 mln.

*

Biblioteka jest jednym, aczkolwiek złożonym organizmem, którego każdy element składowy pełni przypisaną mu funkcję ważną w całym kompleksie zadań.

Jako biblioteka publiczna wykonuje wszystkie „tradycyjne” formy prac związanych z uzupełnianiem, opracowaniem i przechowywaniem literatury, obsługą czytelników, i to nie tylko tych ze stolicy (czytelnie, oddział wypożyczeń do domu, wypożyczalnia międzybiblioteczne obsługują 3200 bibliotek i instytucji w 544 miastach ZSRR i w 28 krajach świata).

Jednocześnie Biblioteka jest wielkim ośrodkiem naukowo-badawczym w dziedzinie naukowej bibliografii i naukowej informacji. Biblioteka rozwija również szeroką działalność wydawniczą (łączna objętość wydanych w ciągu roku pozycji przewyższa 1000 arkuszy).

Biblioteka prowadzi nadto prace dydaktyczno-konsultacyjne, okazując czytelnikom systematyczną pomoc w doskonaleniu, drogą samokształcenia, znajomości języków obcych.

Szczególnie ważne miejsce w pracy Biblioteki zajmuje jej służba informacyjno-bibliograficzna.

Biblioteka jest również c e n t r u m m e t o d y c z n y m pomagającym tym bibliotekom ZSRR, które dysponują zasobami literatury obcej.

W końcu Biblioteka jest instytucją kulturalno-oświatową odgrywającą niebagatelną rolę w popularyzowaniu przodujących osiągnięć zagranicznej nauki i kultury.

*

Średnio w roku Biblioteka otrzymuje 42 000 książek. Oprócz tego napływa ponad 5000 tytułów wydawnictw periodycznych z 86 krajów, w różnych językach Wschodu i Zachodu. Udostępnienie zawartości nowej literatury dokonuje się przede wszystkim przy pomocy rozpisania, na kartach rejestrujących lub adnotowanych, książek i artykułów z periodyków. (W 1971 r. przygotowano 84 000 tytułów kart adnotowanych w łącznym nakładzie około 12 milionów egzemplarzy). Drukowane karty adnotowane są wykorzystywane przez biblioteki instytutów naukowo-badawczych i wyższych uczelni, przez ośrodki informacji, redakcje, przez naukowców, dziennikarzy.

Biblioteka wydaje ponadto zbiorcze katalogi i biuletyny obejmujące literaturę zagraniczną (druki zwarte i periodyki) napływają również do innych, większych bibliotek Związku Radzieckiego. Katalogi i biuletyny ukazują się, poczynając od 1949 r., systematycznie i poprzez prenumeratę rozsyłane są do instytucji i czytelników. Łączna objętość katalogów zbiorczych wynosi 400 arkuszy wydawniczych w ciągu jednego roku. Aktualnie prowadzone są eksperymentalne prace zmierzające do wykorzystania elektronicznych maszyn cyfrowych przy opracowywaniu katalogów.

Kontynuowane jest wydawanie serii przewodników bibliograficznych poświęconych znanym pisarzom Zachodu i Wschodu. Do chwili obecnej ukazało się ponad 100 takich przewodników, z których każdy liczy około 4-5 arkuszy objętości. Należy też wymienić szereg kapitalnych prac bibliograficznych przygotowanych przez pracowników Biblioteki. Aktualnie ma się ukazać bibliografia „Goethe” (około 50 arkuszy) oraz „Polscy pisarze w przekładach na język rosyjski” w dwóch tomach.

Kontynuuje się regularne (miesięcznik) publikowanie biuletynu informacyjnego *Współczesna literatura piękna za granicą*. W ciągu dziesięciu lat biuletyn ten zdobył autorytet wśród literaturoznawców głównie dzięki wyborom omawianej i recenzowanej literatury pięknej krajów Zachodu i Wschodu oraz dzięki naukowemu poziomowi artykułów wychodzących spod pióra znanych radzieckich literaturoznawców. W ciągu jednego roku zamieszcza się w biuletynie około 500 recenzji i obszernych adnotacji.

Od 1969 r. wydawany jest biuletyn informacyjny (kwartalnik) *Współczesna literatura zagraniczna dotycząca nauki*.

Wszystkie te wydawane przez Bibliotekę publikacje, docierając do instytucji, urzędów, uczelni, bibliotek, indywidualnych pracowników nauki i specjalistów, pomagają im w codziennej pracy, sprzyjają — w toku opanowywania osiągnięć światowej nauki i kultury — przezwyciężaniu bariery językowej.

Biblioteka uczestniczy w opracowywaniu problemów wykazanych w skoordynowanym planie stworzenia jednolitego systemu informacji naukowo-technicznej w kraju. W związku z tym w ostatnich latach działa w Bibliotece specjalna grupa zajmująca się opracowaniem systemu in-

formacyjno-poszukiwawczego, który przy pomocy kart perforowanych (ręcznych) pozwala dotrzeć do zawartości zagranicznych książek naukowych (na razie tylko z zakresu chemii). Przewiduje się, że w najbliższych latach zostanie udostępniona zawartość książek z innych dziedzin nauk przyrodniczych. Jednocześnie kontynuowane są teoretyczne poszukiwania zmierzające do przekazania tych czynności maszynom.

*

Zbiory Biblioteki w językach Azji i Afryki zawierają około 200 000 tytułów w przeszło 70 językach (w tym są i książki w bardzo rzadkich językach narodów Afryki). Oprócz tego Biblioteka dysponuje bogatą literaturą w języku rosyjskim i w innych językach europejskich poświęconą problemom Azji i Afryki — historii, ekonomice, polityce, kulturze krajów afrykańskich i azjatyckich.

Stosunkowo niedawno otwarto specjalną salę literatury dotyczącej sztuki. Znajduje się tutaj znaczna część spośród 60 000 książek i albumów dotyczących różnych działów i aspektów sztuki wszystkich epok i narodów. Wiele z tych dzieł ma wyjątkową wartość naukową i artystyczną.

*

Służba informacyjno-bibliograficzna zaliczana jest do najwcześniejszych ukształtowanych funkcji Biblioteki. Część spośród 55 tys. zbiorów o charakterze informacyjnym mieści się w sali z wolnym dostępem. Pracownicy działu informacyjno-bibliograficznego sporządzają obecnie ponad 20 tys. informacji w ciągu roku; wiele z nich można uważać za wyczerpujący przegląd piśmiennictwa na określony temat. Obok książek, encyklopedii, bibliografii narodowych i innych, pracownicy działu dysponują również kartotekami: personalia, zestawy druków zwartych i periodyków, poczynając od lat dwudziestych naszego wieku. Łączna liczba kartek zebranych w kartotekach (4000 pudełek) przewyższa 5 milionów egzemplarzy. Dział informacyjny wraz z należącą do niego salą jest słusznym przedmiotem dumy Biblioteki.

*

W wielkiej sali konsultacyjnej i w sąsiadującej z nią mniejszej sali realizowana jest na nowym, wyższym poziomie tradycyjna funkcja Biblioteki w zakresie upowszechniania znajomości języków obcych. Sala wyposażona jest w udoskonaloną aparaturę audiowizualną oraz zbiór płyt, taśm magnetofonowych, diapozytywów, filmów naukowych. (Okolo 5000 jednostek zapisu dźwięku w 30 językach). Tutaj również znajdują się zarejestrowane wystąpienia znanych działaczy partii komunistycznych i robotniczych, wybitnych przedstawicieli literatury światowej. Są też dźwiękowe zapisy całych spektakli i oddzielnych scen wykonywanych przez sławnych mistrzów słowa. Skompletowano wielką liczbę różnorodnych pomocy naukowych, kursów lingwafonowych, dźwiękowych podręczników o różnym stopniu trudności. Pod kierunkiem specjalistów konsultantów czytelnicy doskonalią swoją znajomość języków obcych. W ciągu roku w sali rejestruje się ponad 32 000 odwiedzin.

*

W zespole funkcji, jakie wypełnia Biblioteka, mieści się również udzielanie pomocy metodycznej innym bibliotekom Związku Radzieckiego posiadającym zbiory literatury obcej. Pomoc metodyczna wyraża się w opracowywaniu i rozsyłaniu do bibliotek specjalnych materiałów metodycznych, instrukcji, pomocy; w zwoływaniu wszechzwiązkowych, republikańskich, regionalnych, miejskich konferencji pracowników bibliotek; w delegowaniu do innych bibliotek specjalistów w zakresie pracy metodycznej; w organizowaniu stażu dla kierowników działów literatury obcej z różnych bibliotek ZSRR; w organizowaniu specjalnych badań zbiorowości czytelniczych, przeprowadzaniu wywiadów itd. Zrealizowane niedawno przez pracowników działu socjologiczne badanie efektywnej obsługi odbiorców literatury zagranicznej w bibliotekach sieci Ministerstwa Kultury ZSRR wskazuje, że ten rodzaj pracy należy traktować jako zespół autonomiczny; badania te przekonują o konieczności udzielania czytelnikom literatury zagranicznej pomocy bibliograficznej, informacyjnej, konsultacyjnej.

W ostatnich latach Biblioteka wydała, przygotowane w dziale metodycznym, pomoce metodyczne dotyczące uzupełniania zbiorów, opracowywania i prowadzenia katalogów literatury zagranicznej, sporządzania zbiorczych katalogów przy pomocy maszyn elektronicznych, organizowania wystaw, wieczorów, przeglądów nowości literatury naukowej i pięknej itd.

Studiowaniem organizacji bibliotekarstwa za granicą zajmuje się dział bibliotekoznawstwa zagranicznego. Dział ten dysponuje własną czytelnią. Dział utrzymuje kontakty z organizacjami bibliotekarskimi, placówkami i specjalistami bibliotekoznawcami w wielu krajach świata. Napływa tu przeszło 150 specjalistycznych wydawnictw bibliotekoznawczych z 30 krajów świata. Wydawnictwa te są uważnie przeglądane i studiowane. Najcenniejsze artykuły są opracowywane w postaci kart adnotowanych (przeszło 2000 kart rocznie). Część materiałów jest tłumaczona na język rosyjski i wydawana w postaci wypisów oraz wykorzystywana przy opracowywaniu wydawnictwa *Informacja o bibliotekarstwie i bibliografii za granicą* (od 1962 r. ukazuje się 6 razy w roku). Dział organizuje spotkania z przedstawicielami zagranicznych stowarzyszeń bibliotekarskich. Z kolei pracownicy działu wyjeżdżają za granicę nie tylko w celu studiowania bibliotekarstwa, szczególnie w bratnich krajach socjalistycznych, lecz dla zaznajamiania kolegów za granicą z radziecką teorią i praktyką biblioteczną.

Wystąpienia gości zagranicznych — pisarzy, uczonych, działaczy kultury — z reguły mają miejsce w jednej z dwóch sal konferencyjnych Lektorium, które, jak to już mówiono, kontynuując wieloletnią tradycję, jest ośrodkiem masowej pracy kulturalno-oświatowej Biblioteki. Tu są organizowane różnego rodzaju wieczory, uroczyste i robocze zebrania, konferencje czytelnicze; tutaj w celach dydaktycznych są wyświetlane filmy w wersjach oryginalnych. Podobnie jak w latach poprzednich w Lektorium występują znani przedstawiciele rosyjskiej i zagranicznej literatury, literaturoznawcy, krytycy, filologowie, specjaliści w dziedzinie metodyki nauczania języków obcych, tłumacze. Jedynie w 1971 r. w Lektorium zorganizowano około 200 odczytów, wykładów, wieczorów, przeglądów piśmiennictwa.

Międzynarodowe kontakty Biblioteki są wielostronne i różnorodne. Biblioteka bardzo aktywnie uczestniczy w międzynarodowym życiu bi-

biotekarskim, a przede wszystkim w działalności UNESCO i IFLA. Redakcja wydawnictw organizacji międzynarodowych przygotowuje i wydaje w języku rosyjskim *Biuletyn UNESCO dla bibliotek, Nowości bibliografii, dokumentacji i terminologii, IFLA News*. Rozwijają się robocze, rzeczowe kontakty Biblioteki z FID (Międzynarodowa Federacja Dokumentacji) a także z ISO (Międzynarodowa Organizacja Standaryzacji). W budynku Biblioteki odbywają się niektóre z wielkich międzynarodowych imprez inicjowanych przez te organizacje.

Biblioteka jest członkiem wielu radzieckich towarzystw przyjaźni z innymi krajami: z Danią, Francją, Węgrami, Polską, Kubą, Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną, z wieloma krajami afrykańskimi, latynoskimi i innymi. W Domu Przyjaźni z narodami innych krajów działa filia Biblioteki (inna filia jest zlokalizowana przy wydawnictwie „Mir”)

Międzynarodowe kontakty Biblioteki znajdują swój wyraz również w wymianie książek z 1450 instytucjami z ponad 80 krajów — z bibliotekami, wielkimi wydawnictwami, uniwersytetami, placówkami naukowymi itd. Podkreślić trzeba ważność tego typu kontaktów, ponieważ wymiana międzynarodowa jest bardzo istotną pozycją w uzupełnianiu zbiorów Biblioteki. Również istotnym ogniwem w tych związkach jest wypożyczanie międzynarodowe, dzięki czemu Biblioteka utrzymuje regularne kontakty z bibliotekami 28 krajów. Szczególnie należy zaakcentować ścisłą współpracę Biblioteki z bibliotekami krajów socjalistycznych. Wspólnie z niektórymi z nich, na przykład NRD, CSRS, Bułgarii, przygotowywane są prace bibliograficzne. Praktykuje się organizowanie wspólnych posiedzeń rad naukowych bibliotek, prowadzona jest wzajemna wymiana wystaw, stażystów itp. W planie współpracy kulturalnej na 1972 r. przewiduje się zawarcie umów z bibliotekami Węgier, CSRS, Bułgarii i Jugosławii. W Bibliotece działa, utworzona przed kilkanaście laty, Rada Naukowo-Metodyczna, której zadaniem jest organizowanie i kierowanie działalnością naukową pracowników Biblioteki.

Całą tę działalność Biblioteki — a nie wszystkie jej formy zostały tutaj szerzej zaprezentowane — realizuje zespół pracowników liczący 700 osób (w tym 550 pracowników działalności podstawowej i ponad 140 osób personelu technicznego, administracyjnego, pomocniczego). Około 60% bibliotekarzy ma wykształcenie wyższe; ponad 10% łączy pracę z nauką na wyższych uczelniach. Większość bibliotekarzy zna nie mniej niż 2 języki obce. W Bibliotece działają stałe kursy dla młodych specjalistów (mających wyższe wykształcenie), na których pracownicy mogą podwyższyć poziom swojej wiedzy.

Ogólnym szacunkiem cieszą się weterani Biblioteki, którzy w ciągu dziesięcioleci wiernie i ofiarnie służyli sprawie. Nagromadzone przez nich doświadczenie, jego cenne aspekty i dobre tradycje przejmowane są przez młodych, gotowych do zmiany następców.

*

Opracowywany obecnie perspektywiczny plan rozwoju na najbliższe 10-15 lat zmierza do utrwalenia osiągniętych zdobyczy, do stworzenia warunków dalszego rozwoju działalności Biblioteki we wszystkich jej ogniwach i kierunkach.

W zakresie uzupełniania zbiorów przewiduje się bardziej pogłębione i skoordynowane z poczynaniami innych bibliotek studiowanie światowego rynku księgarskiego zmieniającego się na skutek dynamicznego tempa rozwoju rewolucji naukowo-technicznej. W uzupełnianiu i organizacji zbiorów zostaną szeroko zastosowane zautomatyzowane systemy kompletowania i opracowywania książek. Przyjęte będą w tej dziedzinie typowe systemy opracowywane w wielkich bibliotekach ZSRR. Umożliwi to Bibliotece centralne kompletowanie i opracowywanie zagranicznej literatury dla potrzeb innych bibliotek w Związku Radzieckim. Zostaną rozpowszechnione różne formy reprografii.

Plan perspektywiczny przewiduje również organizowanie akcji i imprez zmierzających do doskonalenia obsługi czytelników. W tym celu przeprowadzone będą bardziej staranne rozpoznania czytelników korzystających z różnych sal. Nadto zwiększy się, dzięki racjonalnemu zagospodarowaniu powierzchni, liczbę miejsc dla czytelników. Wprowadzi się również automatyczny system wydawania książek. Już obecnie prowadzi się eksperyment kodowania nabytków według kodu cyfrowego z jednoczesnym zastosowaniem ustawienia książek według formatu.

Działalność informacyjno-bibliograficzna będzie nadal rozwijana, zarówno w sensie ilościowym, jak i w kierunku zbliżenia do rosnących potrzeb instytucji naukowych. Uwzględni się przy tym te osiągnięcia, jakie dokonują się w światowej i rodzimej nauce i technice. System informacyjno-poszukiwawczy udostępniający zawartość książek na poziomie rozdziałów i paragrafów przy pomocy ręcznych kart perforowanych zostanie rozszerzony i przy zastosowaniu elektronicznych maszyn cyfrowych obejmie książki z wielu dyscyplin wiedzy.

Przewiduje się, że elektroniczne maszyny cyfrowe zostaną szeroko zastosowane przy opracowywaniu drukowanych zbiorczych katalogów literatury zagranicznej znajdującej się w bibliotekach Związku Radzieckiego.

Przewiduje się rozszerzenie zestawów i objętości biuletynów informacyjnych w zakresie metodyki nauczania języków obcych, dotyczących literatury pięknej, sztuki, nauk przyrodniczych, bibliotekoznawstwa i informatyki.

Biblioteka stawia sobie zadanie dalszego, systematycznego podnoszenia jakości wyposażenia technicznego działu dydaktyczno-konsultacyjnego, zastosowania nowych typów udoskonalonej aparatury audiowizualnej.

Plan perspektywiczny przewiduje nadto rozszerzenie zasięgu pomocy metodycznej udzielanej innym bibliotekom zgodnie z ustaleniami i wynikami teoretycznych i eksperymentalnych prac, jakie w tej mierze Biblioteka prowadzi. Dąży się w szczególności do stworzenia kompleksu materiałów normatywnych, metodycznych wydawnictw i przeglądów, do rozpowszechnienia wymiany doświadczeń.

Biblioteka stawia się na dalszy rozwój międzynarodowych kontaktów, szczególnie z instytucjami bratnich krajów socjalistycznych. Chodzi tu o rozszerzenie istniejących i zawarcie nowych porozumień kulturalnych, pomnożenie i pogłębienie wspólnych prac bibliograficznych, wystaw itp. Rozszerzy się zakres prac biura międzynarodowej wymiany i wypożyczalni, zintensyfikuje współpraca z innymi bibliotekami.

Zamierza się przedsięwziąć szereg kroków w celu umocnienia i rozszerzenia pracy wypożyczalni (wydawanie książek do domu). Wypoży-

czalnia winna stać się bardziej efektywnym pomocnikiem uczącej się młodzieży i tych wszystkich, którzy dążą do utrwalania i doskonalenia swej znajomości języków obcych.

Tłum. J. Ankudowicz

JULIAN DASZKOWSKI
Ośrodek Dokumentacji
i Informacji Naukowej PAN

WERYFIKACJA OPISU BIBLIOGRAFICZNEGO

Brak zintegrowanych systemów wyszukiwania informacji jest przyczyną wielostopniowości w uzyskiwaniu dokumentów prymarnych. Charakterystyka wyszukiwawcza określona przez użytkownika prowadzi na ogół do odnalezienia analizy dokumentacyjnej lub tylko formalnego (bibliograficznego) opisu dokumentu w systemie nie dającym dostępu do pełnych tekstów źródłowych. Niezbędne jest więc przejście od systemu informacyjno-wyszukiwawczego do systemu przechowywania dokumentów z wykorzystaniem identyfikacyjnej funkcji opisu formalnego w celu ustalenia adresów dokumentów w ich zbiorze. Ponieważ jednak w każdym systemie stosuje się nieco różne zasady opisywania dokumentów, zwykle konieczne jest zaadaptowanie opisu do wymagań użytkowanego systemu przechowywania dokumentów.

Adaptacja opisu polega na stworzeniu charakterystyki wyszukiwawczej z jego znanych elementów tak, aby możliwa do zastosowania strategia wyszukiwawcza zapewniła sformułowanie opisu o wyróżnionej funkcji adresowej określonej w dostępnym użytkownikowi systemie przechowywania dokumentów. Nie zawsze jest to łatwe, bo na przykład podawany w książkach amerykańskich numer karty katalogowej Biblioteki Kongresu jest elementem jednoznacznie identyfikującym książkę bez żadnych jednak możliwości odszukania jej w katalogach polskich bibliotek na podstawie tego numeru. Nazwisko autora, tytuł artykułu i rok opublikowania nie wystarczą do znalezienia, choć wystarczą do zidentyfikowania tekstu w czasopiśmie, a skrót tytułu czasopisma nie ma funkcji adresowej w alfabetycznym katalogu pełnych tytułów.

Pracochłonność adaptacji zależy od tego, skąd zaczerpnięto opis. Źródłami opisów są wydawnictwa informacyjne, referujące i bibliograficzne, informacje ustne lub listowne, pamięć («widziałem, miałem w ręce, ale dokładnie nie pamiętam») oraz najczęściej literatura cytowana w jakiejś pracy. Duża dowolność stosowana przez autorów i czytelników przy notowaniu i przekazywaniu opisów bibliograficznych zmusza do kontroli prawidłowości i kompletności opisu poszukiwanej publikacji w celu wprowadzenia poprawek i uzupełnień. Taką weryfikację można przeprowadzić wykorzystując każdy system, w którym są porządkowane opisy bibliograficzne.

Sposób postępowania przy weryfikacji sprowadza się do wyszukania kompletnego opisu w systemie, w którym przestrzegane są określone zasady opisywania dokumentu. Są to systemy wyszukiwania informacji, systemy produkcji i rozpowszechniania dokumentów (działalność wydawnicza i kolportażowa), systemy rejestracji dokumentów (bibliografie narodowe) i systemy przechowywania dokumentów (działalność biblioteczna). Wobec małego rozpowszechnienia automatyzacji dla poszukiwania powyższych systemów, w polskich warunkach można korzystać z drukowanych zbiorów opisów formalnych, dostępnych jako czasopisma referujące i bibliograficzne, katalogi firmowe wydawnictw, katalogi składowe, bibliografie narodowe, drukowane katalogi bibliotek i temu podobne.

Do kompletnego opisu można dotrzeć poprzez nazwisko autora lub redaktora, tytuł książki lub artykułu, wydawnictwo, autora korporatywnego, serię wydawniczą, a nawet poprzez temat publikacji. Każdy fragment niejasnego lub niepełnego opisu jest śladem wymagającym sprawdzenia w dostępnych źródłach.

Ze względu na dość ścisłą kontrolę jednolitości opisu najpożyteczniejsze w weryfikacji są wydawnictwa bibliograficzne, referujące i informacyjne z możliwie różnorodnymi indeksami. Adaptacja opisu pochodzącego z powyższych wydawnictw sprowadza się do wskazania zestawu skrótów w nich używanych (dołączonych zwykle do indeksów) lub wybrania hasła, pod którym zgodnie z polskimi zasadami skatalogowano publikację.

Wybranie właściwego hasła jest szczególnie istotne w przypadku druków zwartych (podręczniki, prace zbiorowe, monografie, materiały z konferencji). Chaos wywołany traktowaniem serii wydawniczych jak wydawnictw ciągłych i odwrotnie, niejasności czy uwzględniać podtytuły, autorów korporacyjnych, naczelných redaktorów, nieustalone zasady cytowania i niejednolite zasady katalogowania zmuszają do poznania wszystkich elementów opisu bibliograficznego poszukiwanej publikacji, aby sprawdzić w katalogu bibliotecznym każdą możliwość. Nawet gdy wydaje się, że opis zawierający nazwisko autora i tytuł książki nie budzi wątpliwości, warto szukać nie tylko pod hasłem autorskim, ale i pod hasłem tytułowym, ponieważ zwyczajowo cytuje się nazwisko autora i tytuł pracy zbiorowej, w której zamieścił on swój artykuł.

Do kontroli prawidłowości opisu książki służą przede wszystkim bibliografie narodowe, najlepiej z wieloletnimi kumulacjami i szybko wydawanymi indeksami. Jeżeli jednak znana jest firma wydawnicza, dobre rezultaty daje korzystanie z katalogów firmowych (na ogół bezpłatnych). Zawierają one opisy publikacji w układzie działowym, często ze spisami treści, indeksy autorów i tytułów, wykazy serii wydawniczych oraz inne zestawienia pomocnicze.

Nieporównywalnie szerszy zakres ogarniają katalogi składowe, ustępując tylko wieloletnim kumulacjom bibliografii narodowych. Katalog amerykański *The Publishers' Trade List Annual* 1971 podaje w 6 tomach tytuły oferowane przez 2300 wydawców z USA. *Books in Print* 1971 jest indeksem autorów i tytułów 335 000 książek z *Trade List*, a *Subject Guide to Books in Print* klasyfikuje 240 000 książek pod 66 000 haseł Biblioteki Kongresu. Angielski katalog *British Books in Print* zanotował w 1969 roku 200 000 książek w układzie krzyżowym

autorów i tytułów. Zachodnioniemiecki *Verzeichnis Lieferbarer Bücher* 1971/72 jest indeksem autorskim i tytułowym 150 000 książek dostępnych u 1100 wydawców z NRF, Austrii i Szwajcarii.

Roczne katalogi składowe nie mają ograniczeń co do daty wydania sygnalizowanych publikacji i są mniej skomplikowane w użyciu niż bibliografie rejestrujące. Łatwość dotarcia do opisu zarówno poprzez nazwisko autora, jak i tytuł książki oraz szczegółowe indeksy przedmiotowe pozwalają uściślić nawet bardzo niejasny lub bardzo zniekształcony zapis.

Szczególnym przypadkiem wydawnictw są materiały i sprawozdania z różnego typu konferencji, kongresów i zjazdów. Określenie, czy i gdzie zostały opublikowane materiały z konkretnej konferencji, jest tylko wstępem, nie zawsze wyjaśniającym, czy wydawnictwa należy poszukiwać pod nazwą konferencji, czy pod jego tytułem. Konieczne jest zwykle sprawdzenie wszystkich wersji opisu. Tutaj, tak jak i w innych przypadkach pomocne są bibliografie i czasopisma referujące, ale celowe jest również posługiwanie się informatorami o węższym zakresie.

Angielska The National Lending Library for Science and Technology gromadząc możliwie pełny profil sprawozdań z konferencji, wydaje nierregularnie wykaz takich nabytków zatytułowany *Index of Conference Proceedings Received by the NLL*. Skorowidz dołączony do każdego zeszytu i corocznie kumulowany zawiera słowa kluczowe wzięte zarówno z nazwy konferencji, nazwy organizatora, jak i tytułu materiałów.

Podobny skorowidz posiada amerykański katalog składowy sprawozdań, z tym, że wydzielono osobny indeks organizatorów. Katalog ten nosi tytuł *Proceedings in Print*, jest dwumiesięcznikiem z roczną kumulacją indeksów.

Bardzo dogodny układ wprowadzono w innym katalogu sprawozdań pokonferencyjnych. Opisy bibliograficzne uporządkowano według dat konferencji. Zamieszczono indeks geograficzny oraz indeksy redaktorów. Indeks słów kluczowych z nazw instytucji uczestniczących, nazwy konferencji oraz tytułu wydawnictwa znajduje się w każdym miesięcznym numerze. Całość, czyli opisy i indeksy są corocznie kumulowane. Wydawnictwo to, o nazwie *Inter-Dok-Directory of Published Proceedings* wychodzi w dwu seriach: seria *SEMT — Science / Eginieering / Medicine / Technology* oraz seria *SSH — Social Science and Humanites*.

Opis artykułu zamieszczonego w czasopiśmie charakteryzuje się skrótem tytułu tego czasopisma. Skróty, choć z założenia ujednolicone, mają często różną postać (*JACS = J. Am.Chem.Soc. = Journal of the American Chemical Society* i nie zawsze są jasne na pierwszy rzut oka. Najdogodniejsze w użyciu w danym przypadku są alfabetycznie uporządkowane wykazy skrótów tytułów z pełnymi tytułami czasopism. Wykazy skrótów bywają częścią bibliografii i wydawnictw referujących, jak na przykład w *Chemical Abstracts* zawierającym ponad 12 000 rozszyfrowanych skrótów, lub stanowią samoistne wydawnictwa, jak na przykład *Internationale Titelauskürzungen* z 48 000 skrótów. Warto także zwrócić uwagę na rozpowszechniającą się metodę kodowania tytułów omówioną w wydawnictwie: *CODEN for Periodical Titles*, ASTM Data Series DS23B, 1970.

Najczęściej jednak trzeba wykorzystać znajomość pierwszych sylab słów tytułu. Pełny tytuł ustala się przeglądając wykazy tytułów czasopism, aby stwierdzić, jaki tytuł odpowiada znanemu skrótowi. Biblio-

grafie takie jak *World List of Scientific Periodicals*, *Ulrichs' Periodicals Directory*, *Letopis' Periodičeskich Izdanij* nie są jedynymi typami skrótów. Drukowane katalogi centralne, na przykład *British Union Catalogue of Periodicals* lub *Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych BN* są również cennymi źródłami weryfikującymi. Informatory dla prenumeratorów zawierające dziesiątki tysięcy aktualnych tytułów czasopism, jak na przykład *Librarians' Handbook — A Guide to Periodicals 1971/72* oddają duże usługi, zwłaszcza przy uściśleniu tytułów nowych czasopism. Duże biblioteki często drukują katalogi czasopism, dostępne drogą wymiany międzybiblioteczną. *Universitäts-Bibliothek der Technischen Universität Hannover* und *Technische Informationsbibliothek* specjalizująca się w zbieraniu mało rozpowszechnionych czasopism wykazuje w swych drukowanych katalogach ponad 20 000 tytułów.

W wykazach zagranicznych przy porządkowaniu alfabetycznym nie uwzględnia się przedimków i przyimków, co bardzo upraszcza poszukiwania. Należy jednak pamiętać, że ten sam tytuł może być przedstawiony w różny sposób, na przykład *ASME Trans.* i *Trans. ASME* dla *Transactions of the American Society of Mechanical Engineering*.

W razie stwierdzenia, że istnieje kilka podobnych tytułów różnych czasopism, właściwy określa się porównując rocznik z numerem woluminu lub zestawiając inne znane elementy opisu. W szczególności trzeba zwrócić uwagę, czy określone czasopismo nie wychodzi w kilku seriach.

Wobec niezwykle częstych błędów, zwłaszcza w cytowaniu, kiedy rok nie zgadza się z numerem woluminu, sprawdzenia wymaga zarówno dany rok, jak i wolumen. Można wtedy skontrolować opis w kilku rocznych spisach treści czasopisma lub w kilku czasopismach o podobnych tytułach.

Pewne kłopoty sprawia stosowana na zachodzie praktyka tłumaczenia czasopisma w całości (angielskie określenie *cover-to-cover*). Poszukiwanie czasopisma cytowanego skrótem *Coll. J.* = *Colloid Journal* bywa bezskuteczne, ponieważ jest to tytuł angielsko-języcznego tłumaczenia wszystkich bieżących artykułów z czasopisma radzieckiego *Kolloidnyj Żurnal*.

Trudności powoduje również cytowanie prac pisanych alfabetem niełacińskim. Ten sam autor w zależności od stosowanej metody transkrypcji lub transliteracji jest przedstawiany jako *Szaczkin*, *Sačkin* lub *Shatschkin*. Prace zachodnie cytują tytuły czasopism radzieckich w sposób niejasny dla polskiego czytelnika, na przykład skrót *Khim. Get. Soed.* oznacza tytuł *Chimija Geterocykliceskich Soedunenij*. Ponadto zdarza się, że nazwisko takie jak *Timoshenko* jest nazwiskiem amerykańskiego autora.

Jeżeli skrót tytułu czasopisma nie umożliwia uściślenia opisu, należy skorzystać z wydawnictw referujących i bibliografii informacyjnych. Wskazówką jest nazwisko autora i tytuł lub temat pracy. W zależności od tematu pracy dobiera się źródła weryfikacyjne ogólne lub specjalistyczne z jak największą ilością materiału. Przykładowo, w indeksach *Chemical Abstracts* corocznie pojawiają się nazwiska autorów i współautorów ponad 300 000 publikacji z zakresu chemii, w *Science Abstracts* rocznie występuje ponad 200 000 nazwisk fizyków i elektroników, *Engineering Index* rocznie zawiera nazwiska autorów 50 000 prac technicznych i technologicznych, zaś *Source Index* rejestruje autorów i współ-

autorów artykułów z 2600 czasopism ze wszystkich dziedzin nauk przyrodniczych i technicznych.

Czasem trudno jest określić, z jakiego roku pochodzi niejasno opisana publikacja. Pracochłonne przeglądanie wielu rocznych lub kilkuletnich indeksów można wtedy zastąpić przez skontrolowanie w *Science Citation Index*, czy praca ta jest cytowana we współczesnej literaturze, co ułatwi ustalenie prawidłowego opisu. Warunkiem koniecznym i dostatecznym na to, by opis pojawił się w *Science Citation Index*, jest bowiem powołanie się na daną publikację w przypisie jednego z 350 000 rocznie opracowywanych artykułów, niezależnie od formy i daty wydania cytowanych materiałów. W roku 1971 w *Science Citation Index* zamieszczono ponad 4 300 000 uporządkowanych cytatów, zaś kumulacja za lata 1965-1969 zawiera ich ponad 16 milionów.

Niektóre wydawnictwa informacyjne jak na przykład *Nuclear Science Abstracts* czy *Source Index* wyodrębniły również indeksy instytucji, w których pracują autorzy sygnalizowanych publikacji.

Gdy nazwisko autora i nazwa instytucji, w której pracuje, nie doprowadzi do znalezienia opisu, pozostają jeszcze indeksy rzeczowe we wszelkiego rodzaju bibliografiach i czasopismach referujących. Szczególnie godny uwagi jest trójjęzyczny, niemiecko-angielsko-francuski indeks przedmiotowy w *Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur aus allen Gebieten des Wissens* oraz specyficznie zbudowany *Permuterm Subject Index*, umożliwiający odszukanie opisu na podstawie tylko dwu dowolnych słów z tytułu artykułu.

Referativnyj Żurnal, najłatwiej dostępne w Polsce wielkie wydawnictwo informacyjne niestety nie jest zbyt dogodne do przeprowadzania weryfikacji opisu bibliograficznego. Rozproszenie informacji w 167 seriach, brak bieżących indeksów autorskich w wielu z nich, opóźnienia w publikacji indeksów zbiorczych nie ułatwiają wyszukania opisu konkretnej publikacji. Do nielicznych tylko serii dołączono wykazy wszystkich używanych skrótów tytułów, tak że po znalezieniu opisu trzeba się domyślać, jaki jest pełny tytuł. Ze zrozumiałych powodów ilość błędów w wyrazach i nazwiskach drukowanych w alfabecie łacińskim jest stosunkowo duża, choć zaletą jest minimalna w porównaniu do niemieckich wydawnictw ilość błędów w nazwiskach drukowanych cyrylicą.

Wymienione wydawnictwa dzięki swej olbrzymiej objętości zapewniają weryfikację większości opisów. Bibliografie i czasopisma referujące o mniejszym zasięgu również mają pewną wartość, o ile zostaną trafnie dobrane. Zestawienia czasopism referujących wydaje FID i National Federation of Abstracting and Indexing Services of USA. *Ulrichs' Periodicals Directory* podaje, w jakich bibliografiach są dokumentowane artykuły z konkretnych czasopism, podaje także wykaz czasopism referujących. Wiele czasopism źródłowych zaznacza obecnie przy spisach treści tytuły wydawnictw streszczających zawarte w nich artykuły.

Rozpowszechniony obecnie system kontaktów nieformalnych i osobistych między naukowcami ujawnia się w literaturze w postaci cytowania prac określanych jako *preprint* (przedbitka, komunikat wstępny, praca przeznaczona do publikacji), *paper* (zwykle referat wygłoszony na seminarium, konferencji lub spotkaniu) i *reprint* (zwykle kopia pracy opublikowanej w małym nakładzie dla wąskiego grona odbior-

ców). Wskazanie dostępnego wydawnictwa, w którym zamieszczono tak określoną pracę, jest na ogół trudne i wymaga pewnej rutyny. Tak na przykład materiały cytowane jako *SAE Preprints* bywają publikowane z opóźnieniem w czasopiśmie *SAE Transactions*; niektóre prace nazywane mianem *ASME Papers* są drukowane po pewnym czasie w różnych seriach periodyku *Transactions ASME*. Można również przypuszczać, że takie cytaty wyprzedzają opublikowanie materiałów pokonferencyjnych, bo uczestnik konferencji nie musi czekać na wydrukowanie referatów, które już usłyszał.

Istnieją także typy materiałów naukowych, przy których weryfikację opisu warto przeprowadzać właściwie tylko wtedy, gdy ktoś zamierza wypożyczyć je z jakiejś instytucji za granicą. Są to rozprawy doktorskie (*dissertation*), prace magisterskie (*thesis*) i sprawozdania (*report*). Większość krajów wydaje specjalne zestawienia takich źródeł, na przykład *Dissertations Abstracts* i *US Government Research and Development Reports* w Stanach Zjednoczonych.

Przedstawione wyżej sposoby weryfikacji opisu bibliograficznego nie są wyczerpujące i tak jak źródła weryfikacyjne są przytoczone tylko przykładowo. Dobór najlepszej w konkretnym przypadku metody weryfikacji zależy od wprawy, pomysłowości, cierpliwości i posiadanych źródeł. Wydawnictwa służące do uściślenia opisu są tym bardziej wartościowe, im więcej dają różnych możliwości i im są łatwiejsze do zdobycia. Katalogi wydawnicze i biblioteczne są bezpłatne, katalogi składowe służą również bibliotecznym oddziałom gromadzenia, a czasopisma referujące wykorzystują głównie pracownicy naukowci.

Jeżeli brak jest wydawnictw, można je zastąpić systematycznie prowadzonymi kartotekami, zawierającymi rozszyfrowane skróty, tytuły czasopism tłumaczonych *cover-to-cover*, tytuły czasopism bibliograficznych i referujących. Kartoteki takie są prowadzone na przykład w Oddziale Informacji Naukowej Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej. Do weryfikacji dobrze jest również używać katalogów alfabetycznych, przedmiotowych i systematycznych własnej biblioteki.

Ważna jest znajomość różnych zasad cytowania, katalogowania i transliteracji, przynajmniej w odniesieniu do literatury w najbardziej rozpowszechnionych językach.

Przy pewnej wprawie i dobrze zorganizowanym księgozborze podręcznym większość weryfikacji nie trwa dłużej niż pięć minut, a uściślenia opisu warto dokonywać w każdym przypadku nieznaalezienia publikacji we własnej bibliotece, bo bardzo często okazuje się, że wydawnictwo jest inaczej cytowane, a inaczej katalogowane.

Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEKI NAUKOWEJ GŁÓWNEGO INSTYTUTU GÓRNICZWA W KATOWICACH

W górnictwie polskim, podobnie jak i w innych działach gospodarki narodowej, na wszystkich szczeblach planowania i zarządzania wypływa codziennie wiele problemów, które należy rozwiązać w sposób nowoczesny, a zarazem uzasadniony ekonomicznie.

Potok publikacji rejestrujących zachodzące przemiany jest prawidłowym wynikiem rozwoju nauki i techniki. Jest rzeczą oczywistą, że w żadnej dziedzinie gospodarki, a zatem i w górnictwie nie można osiągnąć wysokiego poziomu technicznego i jakościowego wytwarzania wyrobów, bez znajomości światowych osiągnięć myśli naukowej i technicznej. Zdolność konkurencyjną naszym produktom na rynkach światowych mogą zapewnić jedynie ich nowoczesność i najwyższy standard światowy, czego absolutnie nie można osiągnąć bez właściwej, szybkiej i dokładnej informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej. W związku z tym wszystkie kraje rozwinięte przywiązują ogromną wagę do gromadzenia i wykorzystania informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej, która jest jednym z podstawowych warunków postępu technicznego.

Dzięki zasobom literatury i możliwościom prowadzenia informacji o postępie prac naukowo-badawczych biblioteki naukowe mogą spełniać bardzo dużą rolę.

Jedną z takich placówek jest Biblioteka Naukowa Głównego Instytutu Górniczego, która dzięki wielkości księgozbioru, szerokim kontaktom w zakresie wymiany wydawnictw oraz bardzo dużemu wykorzystaniu zbiorów spełnia główną rolę w ramach piśmiennictwa górniczego.

Start Biblioteki Naukowej GIG był bardzo skromny. Rozpocząła bowiem swą działalność w 1945 r., a jej księgozbiór liczył wówczas około 1500 tomów pochodzących ze zbiorów księcia Pszczyńskiego i zbiorów Wałbrzyskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego. W tym czasie Biblioteka zajmowała niewielkie pomieszczenie przy ul. Stawowej, a jej zadaniem było dostarczanie literatury technicznej nie tylko pracownikom Instytutu Węglowego, przy którym istniała, lecz także wszystkim pracownikom w przemyśle węglowym. Dopiero w następnych latach dzięki przyznaniu przez Instytut specjalnego funduszu księgozbiór росł bardzo szybko. Dzięki zarządzeniu Ministra Górniczego z 1953 r. Biblioteka Naukowa GIG uznana została za główną bibliotekę branżową dla całego re-sortu górnictwa węglowego.

Przeniesienie Biblioteki w 1971 r. do nowych pomieszczeń, przy pl. Gwarków, umożliwiło powiększenie zbiorów i znaczne rozszerzenie kręgu jego użytkowników. Złożyły się na to: odpowiednie warunki lokalowe, reorganizacja pracy samej Biblioteki, jak również zyczliwy stosunek Dy-rekcji Instytutu do potrzeb placówki.

W 1972 r. księgozbiór Biblioteki liczył około 90 tys. tomów; w tym wydawnictwa zwarte stanowią prawie 70 tys. tomów, wydawnictwa peri-odyczne (czasopisma) około 20 tys. tomów oraz zbiory specjalne 214 tomów.

Głównym kierunkiem kompletowania piśmiennictwa jest górnictwo — gromadzone w bardzo szerokim zakresie oraz publikacje z wielu dziedzin pokrewnych, jak: geologia, mineralogia, petrografia, fizyka, chemia, ekonomika, cybernetyka i in. Gromadzi się literaturę fachową zarówno w języku polskim jak i językach obcych. Zbiory gromadzone są pod kątem ich przydatności czytelnikom rekrutującym się przede wszystkim spośród pracowników Instytutu oraz całego resortu górnictwa, jak również pracowników i studentów wyższych uczelni technicznych i in.

Czasopisma w Bibliotece Naukowej GIG stanowią znaczną część posiadanych zbiorów, a ze względu na aktualność zawartych w nich informacji są one dla naukowców cennym materiałem, na który zapotrzebowanie jest jeszcze większe niż na książki. Aktualnie Biblioteka prenumeruje 365 tytułów czasopism, w tym: 155 polskich, 43 radzieckie, 22 z krajów demokracji ludowej i 145 z krajów kapitalistycznych.

Z bieżących czasopism można korzystać tylko na miejscu w czytelni Biblioteki, liczącej 80 miejsc (z wolnym dostępem do półek). Czytelnia posiada bogaty księgozbiór podręczny, którego główny zrąb stanowią encyklopedie ogólne i specjalne, bibliografie, słowniki językowe i rzeczowe, informatory, poradniki, roczniki statystyczne i in.

Biblioteka udostępnia swe zbiory na miejscu — w czytelni wszystkim zainteresowanym, natomiast na zewnątrz pracownikom resortu Ministerstwa Górnictwa i Energetyki oraz zakładom pracy i innym bibliotekom w formie wypożyczeń międzybibliotecznych.

Na każde życzenie zainteresowanych Biblioteka udziela informacji bibliotecznej, bibliograficznej i rzeczowej na miejscu, telefonicznie oraz korespondencyjnie w oparciu o bogaty warsztat naukowy, który obejmuje: katalogi biblioteczne (alfabetyczny, systematyczny — według UKD); kartoteki dokumentacyjne (alfabetyczne, systematyczne — według UKD); kartoteki zagadnieniowe (tzw. „kartoteka wisząca”); czasopisma referujące, wśród których szczególnie ważnym źródłem informacji są: *Chemical Abstracts*, *Chemisches Zentralblatt*, *Bulletin Signalétique*, *Referativnyj Zhurnal*; encyklopedie; słowniki językowe ogólne i specjalne; książki adresowe; centralne katalogi czasopism — wykazujące miejsce przechowywania poszczególnych pozycji w bibliotekach krajowych; przeglądy dokumentacyjne i informacje ekspresowe.

Na uwagę zasługuje też działalność Biblioteki w zakresie utrzymywania ożywionych kontaktów, jak również prowadzenia wymiany wydawnictw z 47 zagranicznymi placówkami naukowo-badawczymi o pokrewnej tematyce, w tym z 28 krajów socjalistycznych. Obiektem wymiany ze strony Biblioteki są wydawnictwa Instytutu, w zamian za co otrzymujemy cenne czasopisma oraz inne publikacje wydawane przez współpracujące z nami placówki naukowe.

Biblioteka prowadzi żywą współpracę z bibliotekami krajowymi oraz z niektórymi zagranicznymi, korzystając z wymiany informacji czy też wzajemnego wypożyczania posiadanych publikacji. W ramach tej współpracy Biblioteka systematycznie opracowuje i przekazuje do Biblioteki Narodowej opisy kart katalogowych dla Centralnego Katalogu Zagranicznej Literatury Naukowej.

Biblioteka Naukowa GIG angażuje się także w sprawy dydaktyczne środowiska bibliotekarskiego. I tak w ciągu kilku miesięcy 1972 r. przebywało na praktyce w Bibliotece 25 osób — uczestników Korespondencyjnego Kursu Kształcenia Bibliotekarzy. Praktykanci byli bardzo do-

kładnie zaznajamiani ze specyfiką pracy Biblioteki, z organizacją warsztatu pracy w bibliotece typu naukowego. Praktyki w Bibliotece odbywają również studenci Wydziału Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego.

Niewątpliwym osiągnięciem Biblioteki jest wznowienie wydawania *Wykazu nabytków* — wydawnictwa zamieszczającego w układzie działowym spis najnowszych publikacji zakupionych i opracowanych w Bibliotece. *Wykaz nabytków* ukazuje się okresowo raz na kwartał, a jego zadaniem jest ułatwienie czytelnikowi szybszego dotarcia do najnowszych publikacji, jak również zwiększenie wykorzystania posiadanych zbiorów.

Aktualnie zespół pracowników Biblioteki Naukowej GIG pod kierunkiem kierownika Biblioteki podjął pracę nad kontynuacją *Bibliografii polskiego piśmiennictwa górniczego*, opracowanej do 1956 r., przez Tadeusza A x e n t o w i c z a. Planuje się opracowanie do końca pierwszego kwartału 1973 r. *Bibliografii* za lata 1969-1971, z możliwością wydania jej drukiem w 1973 r. Dalsze opracowania zamierza się wydawać w cyklach 3-letnich, w miarę możliwości na bieżąco. Opracowanie i wydanie *Bibliografii polskiego piśmiennictwa górniczego* ma na celu przyjsię z pomocą w zakresie informacji naukowej wszystkim zainteresowanym tematyką górniczą i dziedzinami związanymi z górnictwem. W konsekwencji wzbogaci to poważnie warsztat pracy naukowej, a jednocześnie ograniczy do minimum czas potrzebny na poszukiwanie materiału z danej dziedziny wiedzy.

Mimo pewnych trudności napotykaných w codziennej pracy, typowych zresztą dla pracy każdej biblioteki, wszystko wskazuje na to, że ma ona szanse dalszego prawidłowego rozwoju. Jako biblioteka główna resortu górnictwa spełnia już obecnie szereg funkcji wykraczających poza ramy własnej działalności. Przy odpowiednio zwiększonych możliwościach mogłaby spełniać daleko szersze zadania, jak na przykład objęcie opieką wszystkich bibliotek technicznych resortu górnictwa, czy też sporządzenie planowanego Katalogu Centralnego z zakresu piśmiennictwa górniczego.

Mówiąc o osiągnięciach i zamierzeniach Biblioteki Naukowej GIG stwierdzić trzeba, że są one możliwe jedynie dzięki kolektywnej pracy całego zespołu pracowników, jak również dużej życzliwości Dyrekcji Naczelnej Głównego Instytutu Górnictwa wykazującej wiele zrozumienia dla potrzeb Biblioteki.

SPOTKANIE REDAKTORÓW CZASOPISM BIBLIOTEKARSKICH KRAJÓW SOCJALISTYCZNYCH W SOFII

W dniach 1-7 października 1972 r. w ramach konferencji dyrektorów ośrodków bibliotecznych i metodycznych krajów socjalistycznych odbyło się spotkanie redaktorów czasopism bibliotekarskich z Bułgarii, Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Czechosłowacji, Węgier i Polski.

Głównym tematem tego spotkania była współpraca wszystkich redakcji w zakresie informacji o rozwoju bibliotekarstwa w poszczególnych krajach. Podstawę do dyskusji stanowiły trzy obszernie opracowane przez redakcję bułgarskiego *Bibliotekar'a*, czeskiego *Čtenářa* i słowackiego *Čitateľa* o wymianie artykułów z poszczególnymi krajami socjalistycznymi, kontaktach osobistych redaktorów, organizowanych spotkaniach roboczych itp.

Ze sprawozdań tych wynika, że wymienione pisma zamieściły bardzo wiele informacji zagranicznych i że pod względem treściowym artykuły prezentowały bardzo różnorodną problematykę bibliotekarską. Niemniej w dyskusji podniesiono kilka zasadniczych mankamentów dotychczasowej współpracy, a mianowicie:

1. Wymiana artykułów ma często charakter przypadkowy. Poszczególne redakcje nie orientują się w ilości, ani w jakości wysyłanych artykułów. To, co otrzymują z zagranicy, nie zawsze odpowiada charakterowi czasopisma.

2. Materiały zamawiane za pośrednictwem poszczególnych redakcji mają często formę sprawozdawczo-informacyjną, a nie problemową, i zawierają treści powszechnie znane.

3. Redaktorzy niedostatecznie znają aktualne problemy bibliotekarskie w poszczególnych krajach, zbyt rzadko jeżdżą, za mało mają osobistych kontaktów, które umożliwiałyby zamawianie artykułów u autorów, gwarantujących wysoki poziom ich przygotowania. Z tych to względów sam pomysł, by spotkania redaktorów popołączyć z konferencją problemową ośrodków bibliotecznych i metodycznych, której głównym tematem była organizacja jednolitych systemów bibliotecznych w krajach socjalistycznych — został oceniony bardzo pozytywnie.

W podjętej na zakończenie spotkania uchwale redaktorzy zobowiązali się do:

1. Wzajemnego informowania się o tematycznych planach pracy poszczególnych redakcji oraz o wszystkich ważniejszych wydarzeniach w organizacji bibliotek.

2. Przesyłania do końca stycznia każdego roku tematycznego spisu artykułów, które chcieliby otrzymać z poszczególnych krajów.

3. Udzielania sobie wzajemnej pomocy w wyszukiwaniu odpowiednich autorów dla opracowania wybranych zagadnień i opatrywania wysyłanych artykułów opinią redakcji.

4. Przekazywania zamówionych artykułów w oryginalnym języku kraju, w którym zostały one opracowane.

5. Włączenia do planów wyjazdów zagranicznych redaktorów, zwłaszcza na konferencje i seminaria międzynarodowe.

6. Kontynuowania systematycznych spotkań co dwa lata w ramach konferencji dyrektorów ośrodków bibliotecznych i metodycznych krajów socjalistycznych.

7. Wzajemnego informowania się o planowanych i ważnych konferencjach ogólnokrajowych i międzynarodowych.

Gdyby udało się konsekwentnie zrealizować tych kilka postanowień, współpraca w zakresie informacji o rozwoju bibliotek w krajach socjalistycznych przybrałaby bardziej zorganizowane formy z pożytkiem również dla czytelników naszego *Bibliotekarza*.

Jadwiga Kołodziejska

WYSTAWA TWÓRCZOŚCI ARTYSTYCZNEJ JANA MARCINA SZANCERA W BIBLIOTECIE UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO

W październiku 1972 r. w ramach Międzynarodowego Roku Książki w Bibliotece Uniwersyteckiej w Łodzi została urządzona wystawa pięknej książki, ilustrowanej przez Jana Marcina Szancera.

Jako motto wystawy posłużyła wypowiedź Szancera: »Ilustracja powinna bawić, zaskakiwać, pobudzać do myślenia, rozwijać i kształtować wyobraźnię — bo ilustrator jest przecież jednocześnie pedagogiem i psychologiem — tym, który uczy właściwego odbierania kultury plastycznej«.

Ekspozycja objęła materiał zgrupowany w następujących działach: współpraca Szancera z czasopismami, ilustracje literatury dziecięcej i młodzieżowej, ilustracje dzieł klasyków i literatury współczesnej, współpraca z teatrem, filmem i TV oraz materiały biograficzne.

Pierwsze próby ilustratorskie Szancera wiążą się z jego pracą w koncernie IKC w Krakowie, gdzie artysta ilustrował czasopismo *Na Szerokim Świecie* (1930-31) i felietony niedzielne dotyczące polskich zwyczajów ludowych, zamieszczane w *Kurierze Literacko-Naukowym* (1931-34). W tym czasie współpracował także z pisemkiem dziecięcym *Płomyk*, redagowanym wówczas przez Wandę Wasilewską. Wykonał też ilustracje do książki pt. *30 dni pod oceanem* T. Vallereya (Warszawa 1936).

Podczas wojny zilustrował kilkanaście pozycji książkowych (m. in. J. Brzechwy i H. Januszewskiej), które spłonęły niestety w czasie powstania warszawskiego. Światło dzienne ujrzały tylko ulotki, które robił dla prasy powstańczej.

Po wyzwoleniu Szancer przebywał krótko w Krakowie, gdzie na zamówienie Tadeusza Zipióra zilustrował *Pinokia* C. Collodiego¹. Równocześnie, zaangażowany do wydawnictwa „Czytelnik”, współpracował tam z Erykiem Lipińskim, Ha-Gą i Olgą Siemaszkową.

Rok 1946, szczególnie akcentowany na wystawie, to rok pobytu artysty w Łodzi. Wspomina o nim Szancer w swym ostatnio wydanym *Teatrze cudów*. W tymże roku artysta rozpoczyna pracę w przeniesionym z Krakowa do Łodzi „Czytelniku”, wokół którego skupiało się ówczesne życie kulturalne i towarzyskie miasta. Dla „Czytelnika” ilustruje książki: *Lech, Czech i Rus* Ewy Szelburg-Zarembiny (wskutek trudności powojennych na rynku papierniczym wydaną na papierze pakowym), *Pan Kleks* Jana Brzechwy oraz *Baśń o korsarzu Palemonie*. Jednocześnie w ramach umowy zawartej z Łódzkim Instytutem Wydawniczym wykonuje ilustracje do dalszych książek Brzechwy: *Pali się, Dwa koguty, Depesza*, Minkiewicza: *Abecadło* i innych.

Jest kierownikiem artystycznym czasopism dziecięcych: *Swierszczyka*, redagowanego przez W. Grodzieńską i przeznaczonego dla dzieci najmłodszych oraz *Przygody* pod redakcją H. Tomaszewskiej i M. Zarebińskiej-Broniewskiej i *Przyjaciela* pod redakcją H. Koszutskiej, adresowanych do młodzieży szkolnej. Poza ilustracjami umieszcza w *Swierszczyku* własne opowiadania dla dzieci, a w *Przyjacielu* ilustracje powieści w odcinkach: *W pustyni i w puszczy* H. Sienkiewicza i *Robinsona Krusoe* wg D. Defoe, pomyślanego w formie opowiadania obrazkowego. Współpracuje także z redakcją *Głosu Robotniczego*, gdzie czuwa nad szatą graficzną tygodniowego dodatku dla dzieci pt. *Płomyk*. Równocześnie jako recenzent teatralny i grafik *Głosu* zamieszcza w nim recenzje z kilku przedstawień z własnymi rysunkami, m. in.: „Stary dworek” A. Ważyka w Teatrze Powszechnym TUR, „Wielkanoc” S. Otwinowskiego w Teatrze Wojska Polskiego. Zamieszcza też w *Głosie* portrety wybitnych aktorów: Ludwika Solskiego i Aleksandra Zelwerowicza. Ilustruje drukowane w odcinkach *Przygody dobrego wojaka Szwajka* J. Haška.

¹ Książka, ciesząca się wielką popularnością wśród młodzieży, miała następnie kilkanaście innych wydań.

Po przeniesieniu się z Łodzi do Warszawy (1947 r.) Szancer zostaje grafikiem Państwowego Instytutu Wydawniczego, następnie „Książki i Wiedzy”, doradcą artystycznym i redaktorem naczelnym Wydawnictw Dziecięcych „Ruch”. W 1951 r. mianowany z-cą profesora, a w 1957 r. profesorem nadzwyczajnym Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, rozpoczyna pracę dydaktyczną w zakresie grafiki książkowej. Jest to okres bogatej twórczości artysty. Pochodzą z niego ilustracje do wielkiej liczby książek dla dzieci: J. Brzechwy, Cz. Janczarskiego, H. Januszewskiej, M. Konopnickiej, J. Porazińskiej, E. Szelburg-Zarembiny, *Baśni* Andersena i Grimma, książek dla młodzieży: H. i Cz. Centkiewiczów, G. Morcinka, H. Rudnickiej i innych. Wiele tych wydań ukazuje się także w mutacjach obcojęzycznych. Szancer ilustruje nadto utwory klasyków literatury: *Bajki i Satyry* I. Krasickiego, *Ballady* A. Mickiewicza, *Dramaty* J. Słowackiego, *Eugeniusza Oniegina* A. Puszkina, *Faraona* B. Prusa i *Trylogię* H. Sienkiewicza. Wiele uwagi poświęca również autorom współczesnym. Z jego ilustracjami ukazują się *Czerwone tarcze* J. Iwaszkiewicza, *Colas Breugnon* R. Rollanda, *Rachunek młodości* E. M. Uzdńskiego i *Wędrowki z moim Guru* W. Żukrowskiego.

W „Ruchu” zapoczątkowuje cykl wydawnictw pocztówkowych o wysokim poziomie artystycznym z ilustracjami do znanych pozycji literackich: *Pan Tadeusz*, *Faraon*, *Mitologia* wg J. Parandowskiego, *Tristan i Izolda* i in.

Jest autorem dwóch wydawnictw albumowych, z których jedno poświęcone jest Mikołajowi Kopernikowi, drugie zaś ilustracjom do bajki M. Konopnickiej *O krasnoludkach i o sierotce Marysi*.

Poza ilustratorstwem książek, drugą ważną domeną działalności Szancera jest teatr. Artysta był pierwszym kierownikiem artystycznym polskiej TV, następnie scenografem Teatru Wielkiego w Warszawie. Zaprojektował scenografię do „Pana Twardowskiego” Różyckiego, „Aidy” i „Don Carlosa” Verdiego, „Jeziora łabędziego” Czajkowskiego, „Sprzedanej narzeczonej” Smetany. Jako scenograf dał się poznać także w Łodzi, przygotowując scenografię do kilku przedstawień: „Majątek albo imię” J. Korzeniowskiego, „Koncert” H. Bahra, „Taka noc nie powtórzy się więcej” K. Stefanowicza — wystawianych przez Teatr im. S. Jaracza. Według rysunków Szancera wykonano scenografię bajki Brzechwy „Pan Drops i jego trupa” w Teatrze Nowym w Łodzi. Na wystawie eksponowano programy i afisze teatralne z przedstawień oraz fotosy z bajki Brzechwy, udostępnione nam przez Teatr Nowy.

Współpraca Szancera z filmem rozpoczęła się jeszcze przed wojną projektami kostiumów do filmu „Nad Niemnem” według znanej powieści E. Orzeszkowej. Niestety gotowy film spłonął w czasie działań wojennych w 1939 r. W latach powojennych Szancer przygotował wspólnie z M. Kaniewską i J. Broszkiewiczem scenariusz do filmu „Paniątka z okienka” według powieści Deotymy, projektował kostiumy do filmu „Awantura o Basię” według K. Makuszyńskiego i „Komedianty” według scenariusza opartego na powieści Bronisława Sewera Maciejowskiego *U progu sztuki*.

Na wystawie eksponowane są również prace filatelistyczne Szancera, zwłaszcza seria „O krasnoludkach i o sierotce Marysi” przygotowana dla uczczenia 120 rocznicy urodzin Marii Konopnickiej.

Artysta jest także doskonałym narratorem, czego dowodem są eksponowane na wystawie dwa tomy jego wspomnień — *Curriculum vitae* i *Teatr cudów*. Talent narracyjny Szancera przejawia się również w udzielanych przez niego wywiadach.

Wystawa urządzona w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego jest wyrazem hołdu złożonego wielkiemu artyście w 70 rocznicę jego urodzin.

Anna Michalewska
Zofia Wilińska

NASI CZYTELNICY *piszą...*

NASI PRZYJACIELE OBRADOWALI W TORUNIU

Z inicjatywy i staraniem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej 19 listopada 1972 r. w Czytelni Filii nr 12 Miejskiej Książnicy Mikołaja Kopernika w Toruniu odbył się III kolejny Wojewódzki Zlot Delegatów 72 (było zaproszonych 76) Kół Przyjaciół Bibliotek województwa bydgoskiego.

Współorganizatorami Zjazdu były: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy, Książnica Miejska w Toruniu, Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne i Zarząd Wojewódzki Związku Młodzieży Wiejskiej w Bydgoszczy. Na terenie województwa bydgoskiego Koła Przyjaciół Bibliotek przy Gromadzkich Bibliotekach Publicznych rozwijają się przy pomocy aktywnych członków ZMW. Dlatego wśród delegatów na sali obrad przeważała młodzież. Gospodarzem Zlotu było najstarsze Koło Przyjaciół Biblioteki przy Filii na Podgórzu.

W programie Zlotu był referat kol. Teodora Błachowiaka pt. „Zadania bibliotek publicznych na najbliższy okres”, a sprawozdanie z działalności Kół Przyjaciół Bibliotek województwa bydgoskiego za okres minionych trzech lat oraz sugestie co do dalszej ich pracy przedstawiła kol. Maria Nędzewicz.

Uczestnicy Zlotu podzielili się swoimi doświadczeniami i osiągnięciami. Ożywiona kilkugodzinna dyskusja wykazała, że bibliotekarze zgromadzili wokół bibliotek autentycznych działaczy, którzy stali się propagatorami czytelnictwa i sojusznikami pracy bibliotek.

Józef Podgóreczny

FELIETON
 bibliograficzny

NOTATKI Z SYMPOZJUM BIBLIOFILSKIEGO PIERWSZEGO

Grono było tak doborowe, że ani Bywalec ani Głowacki nie mogli marzyć o zaproszeniu. W pięknej salce Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza miano radzić nad sprawami bibliofilstwa. Co też się odbyło. Pierwsze rozmowy prowadzono na stojąco już wieczorem w sobotę 25 listopada 1972 r. Wtedy to uczestnicy zostali obdarzeni powielanymi referatami: K. Swierkowskiego „Bibliofilstwo — próba nowej definicji”, J. Chudka „Funkcja społeczna bibliofilstwa” oraz H. Natuniewicz „Zagadnienie książki muzealnej na przykładzie zbiorów Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza”, herbatą i pączkami. Jedynie te ostatnie, dar członka TPK, pana Blikle, nie wzbudziły dyskusji i zastrzeżeń, zjedzono je szybko i pognano do domów i hoteli studiować otrzymane materiały. Nie uchroniło to nikogo od wystuchania w niedzielę rano większości referatów *in extenso*.

Pierwszy dyskutant stwierdził, że pomimo iż się czuje obrażony pisemną formą wywołania do dyskusji, nie może jednak milczeć, skoro jeden z prelegentów do puścił się szeregu błędów w interpretacji słowa „bibliofil” oraz nie wie, jak się te sprawy traktowało w starofrancuszczyźnie i słowniku prowincjonalizmów ruskich.

Szczególnie gniewało go sformułowanie o książce jako o »dokumencie utrwalającym pismo na materiale miękkim«, co naturalnie mogło skojarzyć się tylko z nietwardym miejscem, w którym się kończą plecy — było ono jakoby już nieraz wykorzystywane jako materiał pisemny, co zdaniem dyskutanta nie znaczy wcale, że mieliśmy do czynienia z książką.

Następny mówca przedstawił się jako jedyny upaństwowiony miłośnik książek i poinformował, że współcześni bibliofile liczący się w świecie to tylko instytucje lub fundacje. I że on właśnie jest taką instytucją, która reprezentuje polskich znawców książki na forum międzynarodowym i nie opuścił dotychczas żadnego ze zjazdów. (Dla wielu zebranych była to prawdziwa rewelacja!). Dodał, że w najbliższym czasie w muzeum swego imienia zorganizuje wielki ogólnoswiatowy zjazd i że, niestety, będą mieli trudności ewentualni polscy uczestnicy tej imprezy, ponieważ opłaty uczestnictwa są przewidziane w dolarach. Zresztą mówca wydawał się doskonale pogodzony z myślą, że znów sam będzie musiał dźwigać odpowiedzialność reprezentowania ojczyzny.

Dalej każdy mówił o tym i o owym, kłócono się na temat, co to jest bibliofilstwo, cytowano Rosjan i Anglików. Sprawa definicji ruchu okazała się trudna. Codzienna obserwacja mówi, że wokół nas roi się od osobników porażonych książką, można spotkać ich w każdej księgarni, a już masowo w antykwariacie. Stanowią oni grupę, której trudno odmówić pewnych walorów społecznych, ale sama definicja nie jest sprawą łatwą. Różni są bowiem miłośnicy książek i mimo woli każdy z nich nosi wzorzec „ja” i każdego, kto do niego nie pasuje, gotów jest uznać za gatunek niższy — „bibliofil nieoświecony”. Niektórych pasjonował problem stosunku pojęć „bibliotekarz” a „bibliofil”: czy mogą oni egzystować w jednym ciele? Tak! mówił kobieco-bibliotekarski apel, veto! — krzyczano spod drzwi. A jeden z uznanych za poważnych zbieraczy przyznał, że w ogóle nie widzi przydatności bibliotek.

Ten teoretyczny nurt dyskusji próbował przerwać głos z Katowic, wnoszący elementy sprawozdawcze i apelujący o konkretne prace organizacyjne. Ale nie zwracano nań uwagi i nie podjęto tego tematu. Nawet wieść, że „Rocznik Biblioteki Narodowej” ma udostępnić swe łamy publikacjom bibliofilskim, nie wywołała poruszenia; zresztą zbliżał się spóźniony obiad, więc przynaglano prelegentów do podsumowania. I tak skończyło się I Sympozjum Bibliofilskie.

W referatach i głosach dyskusyjnych, w tym głównej co do czasu trwania i wagi wypowiedzi Wiktora J. Gomułickiego, znalazło się wiele ważnych stwierdzeń, m. in. dotyczących problemów książki zabytkowej i muzealnej; przeciwstawiano się praktykom wydawniczym, w których coraz częściej nad edytorem i drukarzem bierze górę plastik, nie zawsze mający zrozumienie dla istotnych funkcji społecznych książki.

Jesteśmy świadomi, że wiele osób Sympozjum sfrustrowało i zawiodło, wydaje się jednak, że taka impreza jest w istocie potrzebna. Nie możemy naturalnie podejmować się referowania całej problematyki, tym bardziej, że rzecz prosi się o tak zwane „ustosunkowanie się”. W „Roczniku Biblioteki Narodowej” mają pojawić się obszerne materiały dotyczące sympozjum, obiecujemy wówczas do sprawy powrócić.

Felieton nasz miał powiedzieć: odbyło się Sympozjum — i nic więcej.

WSPÓŁAUTORZY

P.S. Zapomnieliśmy dodać, że na polu humorystyki bibliotekarskiej robi nam konkurencję pan docent Ksawery Swierkowski — uczestnicy Sympozjum otrzymali z jego rąk druczek „Bibliofiglik raz... czyli tezy dla uzyskania tytułu naukowego doktora biblioheteromniagnostyki”. Dziękujemy!

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Polityka gromadzenia zbiorów w świetle zmian w podziale administracyjnym kraju. Stan informacji o książce w naszym kraju. Popularyzacja książki rolniczej. Perspektywa wzrostu nakładów książek.

Polityka gromadzenia zbiorów w bibliotekach publicznych stanowi podstawowy problem w ustalaniu zasad i kierunków działalności bibliotek. Stan i jakość księgozbiorów decydują bezpośrednio o poziomie czytelnictwa bibliotecznego.

Istnieje potrzeba przeprowadzenia badań na temat wykorzystania księgozbiorów — szczególnie w małych bibliotekach — przez czytelników. Jan Wołosz w artykule „Biblioteki wobec zmian w podziale administracyjnym” (*Przegląd Księgarski i Wydawniczy* nr 19-20/72) informuje, że na podstawie fragmentarycznych danych z niewielu wycinkowych sondaży oraz opinii samych bibliotekarzy można szacować, iż np. w bibliotekach wiejskich 25-30% zbiorów to książki w ogóle przez czytelników nie wykorzystywane i nie czytane, natomiast 20% to książki wykorzystywane jeden i mniej niż jeden raz w roku.

W związku z reorganizacją sieci bibliotecznej na wsi powinny nastąpić zmiany w systemie zaopatrzenia w książki bibliotek gminnych i ich filii. J. Wołosz proponuje, aby filie bibliotek gminnych gromadziły przede wszystkim literaturę czytaną masowo. Obok literatury pięknej znaleźć się powinny w ich księgozbiorach: poczytna literatura popularnonaukowa, podstawowe wydawnictwa z zakresu rolnictwa, gospodarstwa domowego, oświaty sanitarnej oraz encyklopedie i informatory. Autor artykułu uważa, że wielkość księgozbioru filii nie powinna być większa niż 2 woluminy na mieszkańca miejscowości stanowiącej siedzibę filii — przy założeniu, że ten podstawowy stały księgozbiór uzupełniany będzie przez dopożyczanie kompletów z bibliotek gminnych.

W tej sytuacji powiększyć się musi znacznie księgozbiór biblioteki gminnej. J. Wołosz postuluje gromadzenie w bibliotekach gminnych maksymalnie szerokiego zestawu literatury, zakupywanej w wielu egzemplarzach. Biblioteki powiatowe dysponować powinny księgozbiorem naukowym nie tylko na użytek mieszkańców miasta powiatowego, ale i dla wszystkich mieszkańców powiatu, natomiast w stosunku do bibliotek wojewódzkich J. Wołosz przewiduje istotne zmiany w funkcji ich księgozbiorów. Mają się one stać w przyszłości uniwersalnymi księgozbiorami naukowymi i odgrywać podstawową rolę w dostarczaniu do bibliotek niższych stopni organizacyjnych książek naukowych w ramach wypożyczania międzybibliotecznego.

Za pośrednictwem biblioteki gminnej powinno być możliwe szybkie uzyskanie z większych bibliotek każdej potrzebnej czytelnikowi książki. W związku z tym dotychczasowy system wypożyczania międzybibliotecznego musi ulec usprawnieniu.

Z wypożyczaniem międzybibliotecznym wiąże się ściśle problem rozszerzenia informacji o książce. Bez pełnej i szybkiej informacji o książce nie może być mowy o skutecznym zaspokajaniu potrzeb współczesnego czytelnika.

W grudniu 1972 r. Biblioteka Narodowa zorganizowała w Warszawie sesję poświęconą informacji o książce. Zgodnie z założeniem, celem sesji było »dokonanie przeglądu form i metod informacji o książce stosowanych przez różne instytucje, organizacje i przedsiębiorstwa i sformułowanie postulatów, których realizacja usprawni tę informację, a tym samym przyczyni się do rozwoju czytelnictwa«.

Do niektórych tez przedstawionych w referatach tej sesji ustosunkowuje się Jan Okopień w artykule „Informacja i brak książek” (*Kultura* nr 3). Autor artykułu podkreśla stwierdzone w czasie sesji ustalenie, że informacja o książce w prasie, radiu i telewizji jest wyrwykowa i często opóźniona. Zdarzają się nawet przypadki dziewięciomiesięcznych opóźnień biuletynów nowości.

J. Okopień uważa jednak, że największych kłopotów przysparzają nie informacje, ale »niepoprawni odbiorcy książek«, którzy poszukują pozycji, o których wcale nie zostali poinformowani. Na skutek ograniczonych nakładów szeregu wartościowych i poszukiwanych tytułów wiele książek znika z księgarni w sposób zakonspirowany. Książek tych najczęściej nie oglądamy na oknach wystawowych, nie umieszcza się o nich informacji w biuletynach i ofertach.

Duży popyt na naszym rynku księgarskim podważa tezę jednego z referentów sesji, że Polska jest krajem, w którym mało się czyta. Autor artykułu polemizuje również z przedstawioną przez autora głównego referatu sesji koncepcją na temat tworzenia bestsellerów. Na zakończenie J. Okopień stwierdza, że za niedomagania rynku księgarskiego nie ponosi wyłącznej odpowiedzialności stan »książkowej informacji«, bowiem kiedy nasycony zostanie rynek księgarski, może okazać się, że mamy wcale nie taką najgorszą informację o książce.

Posucha na rynku księgarskim jest niekiedy spowodowana brakiem inicjatyw wydawniczych. Jerzy Rasiński w artykule „Trzeba mieć co upowszechnić” (*Trybuna Ludu* nr 7) wyraża ubolewanie, że redakcje czasopism PWRiL cierpią na permanentny brak materiałów do popularyzacji; nie lepiej ma się sytuacja w wydawnictwach książkowych. Tylko nieliczni pracownicy nauki podejmują się trudu opracowania publikacji popularyzatorskiej. Na początku września 1972 r. PWRiL zwróciło się do ponad 350 samodzielnych pracowników naukowych z propozycją opublikowania w ciągu najbliższych 4-5 lat prac z ich specjalności i otrzymało do końca grudnia 1972 r. tylko około 80 odpowiedzi. Trafny jest zatem tytuł artykułu J. Rasińskiego, bo rzeczywiście najpierw »trzeba mieć co upowszechnić«.

Dalsze uzasadnienie tego stwierdzenia znajdujemy w artykule WOJT — „Konkurs to jeszcze nie wszystko” (*Trybuna Ludu* nr 14), w którym znajdujemy podsumowanie VII konkursu ph. „Každy klub rolnika — punktem księgarskim”, zorganizowanego przez CRS „Samopomoc Chłopska” i Zjednoczenie Księgarstwa. Uczestniczące w tym konkursie 2174 kluby rolnika rozprowadziły wśród mieszkańców wsi wydawnictwa książkowe wartości ponad 4200 tys. złotych. Jak wynika z danych, udział książek rolniczych w ogólnej wartości książek sprzedanych przez kluby w trakcie konkursu był niewielki, stanowił mniej niż 20%. W związku z tym WOJT stwierdza, że jest to zjawisko niepokojące, wymaga szczegółowych analiz, bowiem nie do pomyślenia jest rozwój nowoczesnej gospodarki rolnej bez udziału książki fachowej. Należy przypuszczać, że bliższa analiza sytuacji w zakresie popytu na książkę rolniczą przyniesie m. in. potwierdzenie tezy, iż obecnie nie mamy jeszcze co tak bardzo upowszechnić.

Sytuacja w dziedzinie literatury rolniczej nie jest typowa dla całości produkcji wydawniczej. W wielu działach naszego piśmiennictwa istnieje ogromne zapotrzebowanie na książkę i nie możemy nadążyć z jej produkcją. Być może rok 1973 przyniesie korzystne zmiany w ruchu wydawniczym.

Minister Kultury i Sztuki — Stanisław Wroński w informacji „Kultura w 1973 r.” (*Życie Warszawy* nr 18) przekazanej przedstawicielowi Polskiej Agencji Prasowej zasygnalizował wydatne zwiększenie produkcji wydawniczej w 1973 r.

Dzięki modernizacji drukarni oraz przeznaczeniu większej ilości papieru, nastąpi poważny wzrost nakładów książek. W bieżącym roku wydanych zostanie 144 mln

egzemplarzy książek, a więc blisko 20 mln egzemplarzy więcej niż zakładał plan. W 1975 r. produkcja książek osiągnie 200 mln egzemplarzy. Sprawy rozbudowy i unowocześnienia poligrafii znajdują się w centrum uwagi Ministerstwa Kultury i Sztuki. Na cele te przeznaczają się największe nakłady inwestycyjne. W 1972 r. oddano do użytku 6 dużych zakładów poligraficznych.

eLBe

STANISŁAW CZERNIK

Kuna Michał: *Stanisław Czernik. Życie i twórczość. Bibliografia*. Ostrzeszów PiMBP 1972 s. 237.

Przykładem dobrej roboty bibliograficznej jest bibliografia prac Stanisława Czernika opracowana przez Michała Kunę. Chyba dobrze się stało, że Stanisławem Czernikiem, pisarzem tak blisko związanym z Łodzią, zajął się łódzki bibliotekarz. Dogłębna znajomość specyfiki tego miasta i regionu przyczyniła się z pewnością do wysokiego poziomu opracowania bibliograficznego o Stanisławie Czerniku.

Bibliografia o Stanisławie Czerniku jest wierną realizacją poglądu przedstawionego we Wstępie: »Bibliograf nie może poprzestać na istniejących przekazach, musi podążać za tropem biografii pisarza, jego związków z twórcami i ośrodkami życia literacko-artystycznego, słowem — musi nieustannie poszukiwać, a znaleziony materiał uważnie weryfikować«.

Praca nad bibliografią została poprzedzona przez Kunę nawiązaniem kontaktów z synem pisarza i skrzętnym przejrzaniem archiwum domowego Czernika. Pozwoliło to na poszerzenie listy czasopism, z którymi pisarz współpracował, umożliwiło uściślenie daty pisarskiego debiutu. Współpraca z pracownikami naukowymi Uniwersytetu Łódzkiego nad zagadnieniem środowiska literackiego Łodzi, a także wgląd w materiały bibliograficzne Instytutu Badań Literackich sprawiły, że bibliografia o S. Czerniku jest opracowaniem na wysokim poziomie naukowym.

Pierwsza część bibliografii: „Kronika życia i działalności Stanisława Czernika 1899—1969” jest niezwykle cennym materiałem dla filologa. Wzmianki o ważnych wydarzeniach biograficznych łączą się tu z informacjami o publikacjach, skrócony opis bibliograficzny posiada odsyłacz do numeru pozycji w części II bibliografii: „Twórczość Stanisława Czernika”. Część tę poprzedza krótka notatka o pseudonimach i kryptonimach pisarza. Ten blok bibliografii podmiotowej ma układ chronologiczny. W obrębie roku opisy uszeregowane są w grupach treściowych: Poezja (proza poetycka), Proza, Utwory sceniczne, Krytyka i publicystyka literacka, Recenzje, Tłumaczenia, Edytorstwo, Varia.

Słuszne było włączenie do tej części recenzji o publikacjach Czernika, gdyż w ten sposóbłączono dzieło z wiadomościami o nim. Zasadę kumulowania opisów zastosowano również w odniesieniu do polemik i dyskusji. W ten sposób powstały małe spisy zagadnieniowe, poświęcone np. problemom autentyzmu w rozwoju literatury polskiej okresu dwudziestolecia międzywojennego i jego wpływu na twórców tzw. kręgu literatury chłopskiej. Znow właściwe ułatwienie pracy literaturoznawcom.

Kilka rzeczowych uwag poprzedza następną część bibliografii: „Rękopisy”, która została uporządkowana według tych samych grup treściowych, jakie zastosowano w bibliografii dzieł drukowanych S. Czernika.

Wypowiedzi i wywiady z pisarzem porządkuje następna część spisu: „Autor o sobie”. Układ chronologiczny, a w nim alfabetyczny układ nazwisk tych, którzy przeprowadzali wywiady z Czernikiem — bardzo ułatwia korzystanie z tej grupy materiałów. Jako uzupełnienie bibliografii Ewy Mendelskiej potraktowała Kuna następną część swego spisu: „Okolice Poetów”.

Główny zrab bibliografii S. Czernika zamyka część przedmiotowa spisu: „Piśmiennictwo o Stanisławie Czerniku”. W układzie chronologicznym ukazano wszystko, co zdołano zebrać na temat tego bardzo interesującego pisarza. Zwięzłe adnotacje pozwalają zorientować się w treści publikacji. W obrębie roku są niekiedy wyłonięne tematy, stanowiące rodzaj zestawień specjalnych, jak np.: Nagroda artystyczna m. Łodzi za rok 1955 czy: 35-lecie pracy literackiej.

Bibliografię uzupełniają trzy spisy pomocnicze: Indeks tytułów (książek, artykułów, wierszy oryginalnych i tłumaczonych), Indeks nazwisk (który obejmuje nazwiska występujące w Kronice i Bibliografii) oraz Wykaz roczników czasopism, w których publikował swoje utwory S. Czernik.

Całość spełnia wszelkie klasyczne wymogi stawiane przed bibliografią osobową. Opis bibliograficzny, w zasadzie rejestracyjny, w części podmiotowej i przedmiotowej spisu bywa uzupełniany adnotacją zawartościową, bądź innymi adnotacjami. Autor bibliografii o S. Czerniku udowodnił głęboką znajomość metodyki bibliograficznej i wielką umiejętność praktycznego jej zastosowania. Usterki są bowiem w tym spisie nieliczne i błahe.

Na szczególną pochwałę zasługuje cenna inicjatywa Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ostrzeszowie, dzięki której podjęto pracę nad bibliografią S. Czernika. Opracowanie to wydano nakładem Rady Narodowej w Ostrzeszowie. W mieście tym spędził Stanisław Czernik młodość. Tu tworzył i wydawał w latach trzydziestych *Okolicę Poetów*.

Jadwiga Przygodzka

MONOGRAFIA BIBLIOTEKARSTWA WIEJSKIEGO W POZNAŃSKIM

Szkutnik Zdzisław: *Gromadskie biblioteki publiczne w Poznańskim (1960—1970)*. Warszawa-Poznań PWN 1972 s. 104.

W piśmiennictwie bibliotekarskim nie mieliśmy dotąd opracowań monograficznych opartych na materiale statystycznym a poświęconych bibliotekarstwu wiejskiemu. Dlatego też z zainteresowaniem potraktowaliśmy książkę Zdzisława Szkutnika: *Gromadskie biblioteki publiczne w Poznańskim (1960—1970)*, wydaną w serii „Materiały i Studia do Dziejów Kultury w Wielkopolsce”.

Zamierzeniem autorskim było ukazanie rozwoju i działalności gromadzkich bibliotek publicznych na przestrzeni dziesięciu lat. Podstawę opracowania stanowiły statystyczne materiały źródłowe w postaci dokumentacji archiwalnej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu, na które złożyły się: sprawozdania GUS, analiza działalności bibliotek publicznych oraz niepublikowane materiały Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Poznaniu. Skorzystano również z materiałów Departamentu Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek Ministerstwa Kultury i Sztuki. Włączone zostały również wyniki ankiet rozesłanych w 1970 r. do GBP i filii, które uzupełniły dane o bazie materialnej i kadrowej.

Nie bez powodu podaję szeroki zestaw wykorzystanych źródeł. Chodzi tu o pokazanie wielkiego trudu, jaki zadał sobie autor dla zgromadzenia możliwie dokład-

nych informacji, mających stanowić podstawę analizy zjawisk związanych z działalnością bibliotek na wsi poznańskiej. Z drugiej strony interesuje nas efekt tej pracy, przekazany w postaci opracowanej monografii.

Autor we wstępie formułuje swoje zamierzenia oraz ich rezultaty w ten sposób: »Omówiono więc kształtowanie się sieci bibliotek gromadzkich oraz podstawy wszelkiej ich działalności — bazy materialnej, następnie rozwój kadry, księgozbiorów, czytelnictwa i działalności oświatowej«. Jest to w istocie bliskie faktycznej kompozycji książki. Z jednym tylko zastrzeżeniem — układ zagadnień potraktowano w sposób nie tyle problemowy, co formalny. Poszczególne rozdziały, które stanowią trzon opracowania, zatytułowano: Sieć gromadzkich bibliotek publicznych; Baza materialna; Kadry; Księgozbiór; Czytelnicy; Wypożyczenia; Działalność kulturalno-oświatowa. W ramach poszczególnych rozdziałów przedstawiono materiał liczbowy charakteryzujący biblioteki gromadzkie na przestrzeni 10 lat. Informacje statystyczne ujęto w tablicach w formie wartości bezwzględnych oraz wskaźników dynamiki, a niekiedy w postaci struktury procentowej. Zaprezentowany materiał omówiono, a treść wzbogacono obszernymi cytataми z ustawodawstwa i uchwał podejmowanych przez władze w celu poprawienia sytuacji w zakresie działania bibliotek. Praca posiada stosunkowo obszerne przypisy, w których zawarto szereg dodatkowych informacji, bogatą bibliografię oraz streszczenie w języku angielskim i rosyjskim.

W rezultacie otrzymaliśmy pracę monograficzną zawierającą bogaty materiał informacyjny o wyraźnym nachyleniu statystycznym. Książka posiada jednak pewne mankamenty, o których należałoby wspomnieć. We wstępie powiedziano: »Starano się ukazać w rozwoju wszystkie zasadnicze problemy publicznego bibliotekarstwa wiejskiego w województwie poznańskim«. Z lektury książki nie wynika to jednak w sposób jasny i oczywisty. Prześledzono kilka problemów związanych z tematem tytułowym, w układzie przypominającym do złudzenia roczne opisowe sprawozdanie statystyczne, jakich wiele przygotowują biblioteki, z tym że rozciągnięte na okres 10 lat. Trudno też stwierdzić, że poruszono »wszystkie zasadnicze problemy«.

Analiza statystyczna — mimo wyraźnego nachylenia pracy w tym kierunku — poprzestaje na bardzo uproszczonej metodzie prezentowania i omówienia danych. Komentarz ogranicza się jedynie do powtórzenia materiału zawartego w tablicach.

Żaden z rozdziałów opracowania nie kończy się syntetycznym ujęciem zebranego materiału. Wyraźnie odczuwa się brak uogólnień i krytycznego podejścia do referowanych zagadnień. Wydaje się, że na takim kształcie pracy zaważył brak osobistego poglądu autora, brak własnej koncepcji zasad funkcjonowania sieci bibliotek publicznych na wsi. Autor nie próbuje w żadnym miejscu oddzielić mankamentów w funkcjonowaniu modelu od mankamentów samego modelu sieci, nie określa własnej postawy wobec tego ostatniego.

Wprawdzie praca nie stawia sobie za cel ukazania genezy omawianych zjawisk na tle socjalno-ekonomicznym i kulturalnym całego województwa, jednak pewne aspekty działania bibliotek omówione w oderwaniu do tego podłoża tracą na wartości nawet jako materiał informacyjny. Odnosi się to między innymi do analizy struktury czytelników, którą trudno właściwie oceniać, nie porównując jej ze strukturą ludności według wieku, wykształcenia, zawodu itd. Ma to szczególne znaczenie dla analizy działalności bibliotek na przestrzeni kilku lat, bowiem efekt ich działania ocenić można dopiero na tle ogólnych zmian w strukturze wsi.

W rezultacie książkę należy ocenić pozytywnie jako źródło informacyjne, wyrażając jednak uczucie zawodu, że tak ogromny trud nie stworzył krytycznego obrazu całości omawianego problemu.

SESJA LITERACKO-NAUKOWA POŚWIĘCONA ZAGADNIENIOM POEZJI DLA DZIECI

Koło Przyjaciół Książki dla Dzieci i Młodzieży Warszawskiego Oddziału Związku Literatów Polskich, Biblioteka im. E. Raczyńskiego w Poznaniu, redakcja miesięcznika społeczno-kulturalnego *Nurt* oraz Muzeum Książki Dziecięcej Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy — zorganizowały w dniach 26-27 stycznia 1973 r. w Poznaniu sesję literacko-naukową poświęconą zagadnieniom poezji dla dzieci.

Program sesji obejmował następujące referaty: Bogusława Żurakowskiego — „Elementy tradycji we współczesnej poezji dla dzieci”; Marii Tyszkowskiej — „Recepcja i oddziaływanie literatury pięknej w okresie dzieciństwa i młodości. Próba psychologicznej interpretacji”; Stanisława Barańczaka — „Język dziecięcy a poezja dla dzieci (na przykładzie Śląska)”; Seweryna Pollaka — „Rosyjska poezja dla dzieci w przekładach polskich”; Edwarda Balcerzana — „Odbiorca w poezji dla dzieci”; Alicji Ziętek — „Niektóre problemy czytelnictwa dzieci w bibliotekach publicznych Poznania”; Ewy Najwer — „Poezja w podręcznikach szkolnych”; Ewy Piotrowskiej — „Poezja dziecięca w literaturze dramatycznej przeznaczonej dla teatrów dziecięcych”.

NAGRODY DWUTYGODNIKA „NOWE KSIĄŻKI”

Dwutygodnik *Nowe Książki* już po raz piąty przyznał nagrody dziesięciu autorom polskich książek z zakresu literatury pięknej i humanistyki, uznanych za szczególnie godne wydarzenia roku. W dniu 20 stycznia 1973 r. nagrody redakcji *Nowych Książek* otrzymali autorzy następujących książek wyróżnionych w roku 1972: Oelena Adamczewska — *Jak się robi cuda* (KiW); Ludwik Bazyłow — *Ostatnie lata Rosji carskiej* (PWN); Tadeusz Drewnowski — *Ucieczka z kamiennego świata* (PIW); Stefan Kieniewicz — *Powstanie Styczniowe* (PWN); Hanna Krall — *Na wschód od Arbatu* (Iskry); Janusz Meissner — *Wiatr w podszwach* (Iskry); Eugeniusz i Przemysław Rybkwie — *Kopernik. Człowiek i myśl* (Wiedza Powszechna); Wiesława Szymborska — *Wszelki wypadek* (Czytelnik); Melchior Wańkowicz — *Karafka la Fontaine'a* (Wydawnictwo Literackie); Witold Zalewski — *Splot słoneczny* (PIW).

Redakcja *Nowych Książek* wyróżniła jednocześnie *Leksykon PWN* jako cenną inicjatywę wydawniczą, *Encyklopedię Staropolską* Zygmunta Glogera jako edycję zrealizowaną ze szczególną pieczołowitością (Wiedza Powszechna) oraz Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne — za wysoki poziom edytorski szeregu publikacji.

VII KONKURS KSIĘGARSKI PH. „KAŻDY KLUB ROLNIKA PUNKTEM KSIĘGARSKIM”

W styczniu 1973 r. podsumowano wyniki VIII Konkursu Księgarskiego ph. „Każdy klub rolnika punktem księgarskim”. Celem konkursu ograniczonego już od siedmiu lat przez Centralę Rolniczą Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” i Zjednoczenie Księgarstwa oraz ogłaszanego w jego ramach konkursu pn. „Olimpiada Czytelnicza” przez Ludową Spółdzielnię Wydawniczą — jest aktywizacja gospodarzy i społecznych rad klubów rolnika w pracy na rzecz upowszechnienia książki i jej czytelnictwa na wsi.

W VII Konkursie Księgarskim uczestniczyły 2174 kluby rolnika, co stanowi 42% ogólnej ich liczby. Rozprowadziły one wśród mieszkańców wsi wydawnictwa książkowe o łącznej wartości ponad 4200 tys. złotych, w tym książek rolniczych wartości blisko 800 tys. zł.

W okresie trwania konkursu zorganizowano w klubach ponad 9400 imprez propagujących książkę i jej czytelnictwo. W Olimpiadzie Czytelniczej LSW — stanowiącej integralną część VII Konkursu Księgarskiego — wzięło udział 330 klubów przesyłając 1190 wypowiedzi Czytelników na temat przeczytanych książek.

WYNIKI PLEBISCYTU CZYTELNICZEGO „BLIŻEJ KSIĄŻKI WSPÓŁCZESNEJ”

W dniu 6 stycznia 1973 r. opublikowane zostały wyniki VII plebiscytu czytelniczego „Blżej książki współczesnej” organizowanego przez redakcję *Głosu Pracy* pod patronatem CRZZ. Laureatami VII konkursu-plebiscytu „Blżej książki współczesnej” zostali:

- w dziale literatury pięknej — Stanisława Fleszarowa-Muskat za książkę pt. *Wizyta*;
- w dziale literatury faktu — Janusz Meissner za książkę pt. *Wiatr w podeszwach*;
- w dziale eseistyki społeczno-politycznej — Alojzy Twardecki za książkę pt. *Szkoła janczarów*;
- w dziale literatury młodzieżowej — Arkady Fiedler za książkę pt. *Piękna, straszna Amazonia*.

Uczestnicy plebiscytu „Blżej książki współczesnej” nadesłali blisko 185 tys. wypowiedzi. Za najaktywniejszy udział w tej imprezie czytelniczej przyznane zostały liczne nagrody. Nagrody CRZZ za upowszechnianie czytelnictwa otrzymały następujące biblioteki;

Zakładów Metalowych „H. Cegielski” w Poznaniu; Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego we Wrocławiu; Huty „Małapanew” w Ozimku; Zakładów Przemysłu Bawełnianego w Zawierciu; Parowozowni PKP w Lublinie; Przedzalni Czesankowej „Wielopol” w Częstochowie; Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego we Wrocławiu; Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudyńskich; Kopalni „Mortimer-Porąbka” w Zagórz; Zakładów Tworzyw Sztucznych „Boryszew-ERG” w Sochaczewie; Białostockich Zakładów Galanterijnych w Białymstoku; Kopalni „Polska”, Rejon „Prezydent” w Chorzowie; Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Miejskiego w Gliwicach; Pabianickiej Fabryki Papieru w Pabianicach; Zakładów Energetycznych w Rzeszowie; Śląskich Zakładów Przemysłu Cukrowniczego „Olza” w Cieszynie; Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Kalwarii Zebrzydowskiej; Miejska Biblioteka Publiczna w Leszczynach, w pow. rybnickim; biblioteka Prezydium MRN w Bytomiu; biblioteka cukrowni „Krasiniec” w Krasieńcu.

Nagrody CRZZ otrzymały również Centrale Księgozbiorów Rucho-myh: Zarządu Okręgowego ZZK w Katowicach, Zarządu Okręgowego ZZ Pracowników Handlu i Spółdzielczości w Warszawie, Zarządu Okręgowego ZZ Prac. Handlu i Spółdzielczości w Lublinie. Jury przyznało ponadto nagrody CRZZ dla WBP w Katowicach, WiMBP w Opolu oraz WiMBP w Lublinie. Według oceny jury biblioteki te wyróżniły się szczególnie w udzielaniu aktywnej pomocy związkowym placówkom bibliotecznym na rzecz realizacji zadań plebiscytu „Blżej książki współczesnej”.

WIECZÓR POŚWIĘCONY PAMIĘCI PROF. DRA MARIANA ŁODYŃSKIEGO

Biblioteka Narodowa i Zespół Historyczno-Pamiętnikarski Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Okręgu Stołecznego zorganizowały wieczór poświęcony pamięci prof. dra Mariana Łodyńskiego. Wieczór zorganizowany został w dniu 24 stycznia 1973 r. w Klubie Pracowników SGPiS w Warszawie.

LAUREACI NAGRÓD M. ST. WARSZAWY — 1972 R.

W dniu 17 stycznia 1973 r. wręczono nagrody m. st. Warszawy za pomnażanie dorobku stolicy w dziedzinie kultury, oświaty i nauki oraz za działalność społeczną. Laureatami nagród zostali: Karolina Beylin — nestorka warszawskich dziennikarzy; Ernest Bryll — poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych; Sabina Dłutek — bibliotekarka, długoletni pracownik Biblioteki Publicznej m. Warszawy, a od 1965 r. kierownik sieci placówek w Dzielnicy Warszawa-Ochota; Aleksander Gieysztor — historyk, profesor Uniwersytetu Warszawskiego; Henryk Kopaczewski — działacz kulturalno-oświatowy; Bernard Ładysz — artysta Opery Warszawskiej; Andrzej Łapicki — aktor; Halina Skibniewska — architekt, projektantka kilku osiedli Warszawy; Andrzej Strumiłło — artysta malarz.

L. B.

DANIELA JELENIOWA

Była lubiana przez wszystkich. Mądra, pogodna, życzliwa ludziom i spiesząca im z pomocą. Swoimi smutkami i kłopotami nie absorbowała innych, nawet wówczas kiedy spotkało ją to najgrosze: długotrwała ciężka choroba, o której wiedziała, że jest nieuleczalna. Nie ma na pewno przesady w stwierdzeniu, że było to prawdziwe bohaterstwo. W najgorszym okresie życia nadal myślała o innych i nie skarżyła się na swój los. Z bibliotekarzami Lubelszczyzny związana była (jako kierowniczka filii nr 3 MBP od 1950 r. do 1955 r., a później instruktorka WiMBP w Lublinie od 1955 do 1971 r.) rzetelną twórczą i pełną poświęcenia pracą. Ważne były dla niej wszystkie sprawy. Umiała radzić i widziała zawsze sedno sprawy. Zbyt krótkie, ale prawdziwie piękne humanistyczną wymową, było Jej życie. Srebrny Krzyż Zasługi i Odznaka Tysiąclecia były oficjalnym potwierdzeniem powszechnego dla Niej uznania. Trudno się pogodzić z tym, że już Jej nie ma.

*Zespół Działu Instrukcyjno-Metodycznego
WiMBP w Lublinie*

PRZEPISY § prawne §

A. PRZEPISY OGÓLNE

ADMINISTRACJA TERENOWA

Ustawa z dnia 29 listopada 1972 r. w sprawie zmiany Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Dz. U. nr 49, poz. 311.

Zmiany dotyczą ustanowienia gmin oraz organów wykonawczych i zarządzających gminnych rad narodowych.

Ustawa z dnia 29 listopada 1972 r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych. Dz. U. nr 49, poz. 312.

Ustawa znosi dotychczasowy podział administracyjny terenów wiejskich na gromady i ustanawia gminy jako podstawowe jednostki podziału tych terenów, oraz osiedla jako odrębne jednostki administracyjne. Ustawa wprowadza szereg zmian do innych ustaw w sprawach dotyczących gmin, w szczególności do ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych (Dz. U. z 1963 r. nr 29, poz. 172) wprowadza przepisy dotyczące: gminnych rad narodowych, naczelnika gminy (powołuje go „na czas nieoznaczony przewodniczącym prezydium wojewódzkiej rady narodowej na wniosek prezydium powiatowej rady narodowej zgłoszony po zaopiniowaniu przez gminną radę narodową”), zebrań wiejskich i sołtysów. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1973 r.

Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1972 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych. Dz. U. nr 49, poz. 314.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1972 r. w sprawie zakresu działania naczelnika gminy, organizacji i zadań urzędu gminy oraz niektórych spraw pracowniczych. Dz. U. nr 49, poz. 315.

„Naczelnik gminy jest organem administracji państwowej w gminie oraz organem wykonawczym i zarządzającym gminnej rady narodowej”. Rozporządzenie określa zakres obowiązków naczelnika gminy, który m. in. „podejmuje działania w zakresie rozwoju placówek oświatowo-kulturalnych oraz sprawuje kontrolę prawidłowego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań tych placówek (§ 7 ust. 5) oraz „koordynuje działalność instytucji i organizacji społecznych prowadzących działalność kulturalno-oświatową” (§ 7 ust. 7). Naczelnik gminy wykonuje swoje zadania przy pomocy urzędu gminy, gminnego dyrektora szkół oraz kierowników zakładów podporządkowanych gminnej radzie narodowej. W skład urzędu gminy wchodzi: biuro urzędu gminy, gminna służba rolna oraz urząd stanu cywilnego. Pracą biura urzędu gminy kieruje sekretarz biura. Rozporządzenie ustala tabelę stanowisk, kwalifikacji i wynagrodzenia naczelnika gminy, pracowników biura oraz kierownika urzędu stanu cywilnego.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1972 r. w sprawie zadań i uprawnień koordynacyjnych gminnych rad narodowych i naczelników gmin. Dz. U. nr 49, poz. 316.

Rozporządzenie określa zakres uprawnień koordynacyjnych w stosunku do działalności jednostek państwowych, spółdzielczych oraz organizacji społecznych, związanych z gospodarką gminy, ale nie podporządkowanych gminnej radzie narodowej.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1972 r. w sprawie przekazania niektórych spraw do właściwości naczelników gmin oraz prezydium rad narodowych miast nie stanowiących powiatów i ich organów. Dz. U. nr 49, poz. 317.

Uchwała Rady Państwa z dnia 8 grudnia 1972 r. w sprawie rodzaju i składu liczbowego komisji gminnych rad narodowych oraz rad narodowych miast i gmin. Mon. Pol. nr 55, poz. 294.

Gminna rada narodowa powołuje stałe komisje (m. in. Komisję oświaty, kultury i spraw socjalnych), w składzie co najmniej 9 osób. W skład komisji można powołać również osoby spoza rady.

Uchwała Rady Państwa z dnia 8 grudnia 1972 r. w sprawie regulaminu wzorcowego gminnej rady narodowej (rady narodowej miasta i gminy). Mon. Pol. nr 55, poz. 295.

„Prezydium rady narodowej jest organem rady powołanym do reprezentowania rady na zewnątrz i organizowania jej pracy”. W skład prezydium rady wchodzi: przewodniczący rady, jego zastępca oraz przewodniczący stałych komisji. Do zakresu działania komisji oświaty, kultury i spraw socjalnych należą m. in. sprawy „czytelnictwa i bibliotek”.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1972 r. w sprawie zadań, praw i obowiązków gminnego dyrektora szkół. Dz. U. nr 54, poz. 354.

„Do zakresu działania gminnego dyrektora szkół należy kierowanie, instruowanie i nadzorowanie pracy dydaktyczno-wychowawczej, finansowej i gospodarczej szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych [...], wyrażanie opinii w sprawie doboru kadr, niu podległym szkołom pomieszczeń oraz zaopatrywanie ich w środki finansowe, pomoce współudział w organizowaniu dokształcania i doskonalenia nauczycieli, pomoc w załatwianiu naukowe i podręczniki”. Gminny dyrektor szkół jest jednocześnie dyrektorem szkoły zbiorczej w siedzibie gminnej rady narodowej. Gminnego dyrektora szkół powołuje inspektor szkolny — w porozumieniu z naczelnikiem gminy.

WYKAZY AKTÓW PRAWNYCH

Uchwała Nr 304 Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 1972 r. w sprawie utraty mocy obowiązującej niektórych uchwał Rady Ministrów, Prezydium Rządu, Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów i Komitetu Ministrów do Spraw Kultury, ogłoszonych w Monitorze Polskim. Mon. Pol. nr 58, poz. 311.

Wykaz obejmuje 798 aktów prawnych w układzie chronologicznym.

Wykaz obowiązujących zarządzeń Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego oraz b. Ministra Leśnictwa w sprawie uznania za rezerwat przyrody z późniejszymi zmianami, ogłoszonymi w Monitorze Polskim według stanu na dzień 31 grudnia 1971 r. według województw. Dz. Urz. Min. Leśn. i Przem. Drzewn. z 1972 r. nr 12, poz. 115.

Wykaz obejmuje 581 aktów prawnych w układzie według województw, ze wskazaniem nazw rezerwatów.

B. PRZEPISY BIBLIOTECZNE

BIBLIOTEKI PUBLICZNE

Zarządzenie Nr 98 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 2 października 1972 r. w sprawie zwrotu kosztów za dojazdy na terenie gromad związanych z wymianą książek. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 8, poz. 72.

„Pracownicy publicznych bibliotek gromadzkich i punktów bibliotecznych za dokonaną przez nich bezpośrednio wymianę księgozbioru punktu bibliotecznego otrzymują ryczałt w wysokości 25 zł kwartalnie tytułem zwrotu kosztów za dojazdy na terenie gromad. Ryczałt ten wypłaca się za wymiany dokonane w danym kwartale, bez względu na ich częstotliwość”. Wymiana obejmować musi 1/3 dotychczas znajdujących się w punkcie książek, przy czym nie mniej niż 30 pozycji. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1973 r.

Zarządzenie Nr 109 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 2 listopada 1972 r. w sprawie nadania ramowych statutów bibliotekom publicznym stopnia wojewódzkiego oraz bibliotekom publicznym stopnia powiatowego. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 8, poz. 83.

W załączeniu do zarządzenia podano teksty ramowych statutów bibliotek publicznych stopnia wojewódzkiego oraz powiatowego, wraz z „Wytycznymi w sprawie opracowania statutów jednostkowych”.

U w a g a: W zbiorze przepisów: „Przepisy prawne dla bibliotek powszechnych” Wwa 1965, na stronie 38 i 40 należy umieścić nast. tekst: „zmiana — Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. z 1972 r. nr 8, poz. 83”.

BIBLIOTEKI SZKOLNE

Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 12 października 1972 r. w sprawie zasad i trybu składania ślubowania przez nauczycieli. Dz. Urz. Min. Ośw. i Wychowania nr 5, poz. 46.

Ślubowanie składają osoby mianowane po raz pierwszy na stanowisko nauczyciela, wychowawcy i inne stanowiska pedagogiczne. Ślubowanie odbiera przedstawiciel właściwego organu administracji szkolnej w obecności dwóch świadków. Dokument o złożeniu ślubowania przechowuje się w aktach osobowych nauczyciela. W zarządzeniu podano rotę ślubowania. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, tj. 12 października 1972 r.

Komunikat [Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej] w sprawie ślubowania nauczycieli szkół medycznych. Dz. Urz. Min. Zdrowia i Op. Społ. z 1972 r. nr 23-24 poz. 107.

W komunikacie zawarta jest informacja o stosowaniu przepisów wyż. wym. zarządzenia Ministra Oświaty i Wychowania do nauczycieli szkół medycznych.

Zarządzenie Nr 105 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 9 października 1972 r. w sprawie ustalenia brzemienia i trybu składania ślubowania przez osoby mianowane na stanowiska nauczyciela i nauczyciela akademickiego w szkolnictwie podległym Ministrowi kultury i sztuki. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 8, poz. 79.

Zarządzenie Nr 74 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 25 sierpnia 1972 r. w sprawie określenia poziomu wykształcenia dla celów uposażeniowych nauczycieli. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 7, poz. 61.

Zarządzenie określa rodzaje studiów, szkół i kursów których ukończenie uznaje się (dla celów uposażeniowych) za równorzędne z wymaganym — w szkołach i w innych placówkach kształcenia oraz w internatach i bursach podległych Ministrowi Kultury i Sztuki. M. in. za równorzędne z ukończeniem studium nauczycielskiego uznaje się ukończenie państwowego studium kulturalno-oświatowego i bibliotekarskiego.

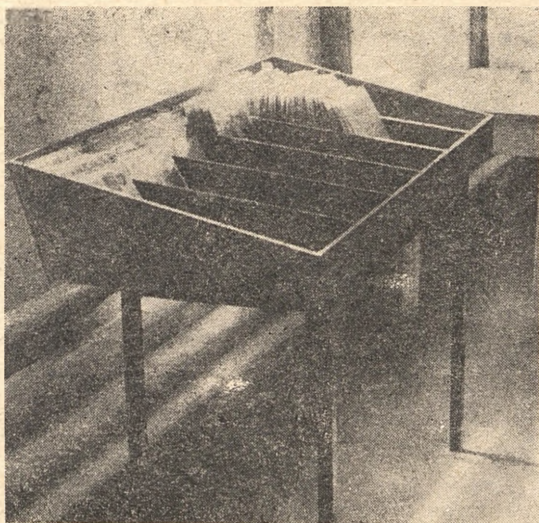
INFORMACJA NTE

Zarządzenie Nr 48 Ministra Handlu Wewnętrznego i Usług z dnia 25 października 1972 r. w sprawie organizacji systemu informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie handlu wewnętrznego i usług. Dz. Urz. Min. Handlu Wewn. i Usług nr 15, poz. 46.

Działalność informacyjną w resorcie handlu wewnętrznego i usług prowadzą: 1) ośrodki zakładowe i międzyzakładowe oraz inne komórki organizacyjne, 2) ośrodki branżowe lub działowe, 3) Centralny Ośrodek Informacji w Resortowym Ośrodku Organizacji i Normowania. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia tj. 30 listopada 1972 r. równocześnie nia Pracy. W zadządzeniu podano wykaz 8 ośrodków działowych oraz 5 ośrodków branżo-

tracą moc obowiązującą: zarządzenie Nr 201 Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 27 grudnia 1961 r. w sprawie organizacji informacji technicznej i ekonomicznej w resorcie handlu wewnętrznego (Dz. Urz. Min. Handlu Wewn. nr 43, poz. 131) oraz zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości Nr 27 z dnia 10 maja 1962 r. w sprawie organizacji informacji technicznej i ekonomicznej w Komitecie Drobnej Wytwórczości (Dz. Urz. Kom. Drobnej Wytw. nr 5, poz. 20).

TeZar

Fot. J. Maj.

Przykład nowoczesnej kasetki na książki lub płyty (Holandia)

SPROSTOWANIE

W spisie treści *Bibliotekarza* 1973 nr 1 wydrukowano omyłkowo, że na III str. okładki znajduje się „Informacja Instytutu Książki i Czytelnictwa o realizacji wskaźnika zakupu książek”. W rzeczywistości „Informację IKiCz” zamieszczono na III str. okładki w numerze 2/1973, o czym z kolei nie informuje spis treści do tego numeru.

Za to niedopatrzenie, spowodowane nagłą chorobą redaktora technicznego, bardzo przepraszamy.

REDAKCJA

1973
Cena zł 5.—

EX LIBRIS

MIEJSKIEJ
BIBLIOTEKI
PUBLICZNEJ

INDEKS 35451

Adres redakcji i administracji: Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7
Zakład Graficzny Biblioteki Narodowej, Zam. 41/73. Pap. druk. sat. V kl. 70 g. B-1.
Obj. 2,25 ark. druk., 3,3 ark. wyd. nakł. 7100. R-12.